

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

21.08. 2013

№ 1222

Про затвердження орієнтовних
вимог оцінювання навчальних
досягнень учнів із базових дисциплін
у системі загальної середньої освіти

З метою організованого переходу на нові Державні стандарти та з метою додержання державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти з предметів інваріантної складової навчального плану, що додаються.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням (департаментом) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій довести цей наказ до відома керівників загальноосвітніх навчальних закладів

3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

4. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Заступник міністра

Б.М. Жебровський

Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи

Змістом орієнтовних вимог до оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється вербально:

у 1 класі з усіх предметів інваріантної складової. За рішенням педагогічної ради навчального закладу може надаватися словесна характеристика знань, умінь і навичок учнів 2 класу;

у 2-4 класах з предметів інваріантної складової: «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрованого курсу «Мистецтво», «Основи здоров'я», «Фізична культура», «Я у світі» та «Трудове навчання»;

у 1-4 класах з усіх предметів варіативної складової.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12-бальною шкалою:

з предметів інваріантної складової освітніх галузей: «Мови і літератури (мовний і літературний компоненти)», «Математика», «Природознавство».

Виявлення рівня навчальних досягнень учнів відбувається в процесі **контролю**.

Основними **функціями контролю** навчальних досягнень учнів є: мотиваційна, діагностувальна, коригувальна, прогностична, навчально-перевірвальна, розвивальна, виховна.

Об'єктами контролю у процесі навчання у початковій школі є складники предметних компетентностей: знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними; вміння та навички застосовувати засвоєні знання; досвід творчої діяльності; ціннісні ставлення.

Облік результатів контролю ведеться учителем/учителькою у Класному журналі і табелях навчальних досягнень.

Структурними компонентами контролю навчальних досягнень учнів є **перевірка** та **оцінювання** результатів навчальної діяльності.

За формою організації навчально-пізнавальної діяльності учнів **перевірка** може бути: *індивідуальною, груповою, фронтальною*; за способом – *усною* (бесіда, розповідь учня), *письмовою* (самостійні і контрольні роботи, перекази, диктанти, у тому числі окремі тестові, компетентнісні завдання тощо), а також *практичною* (дослід, практична робота, навчальний проект, учнівське портфоліо, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць, побудова схем, моделей тощо).

Перевірка навчальних досягнень учнів здійснюється за допомогою різних *методів*, вибір яких зумовлюється особливостями змісту навчального предмета, його обсягом, рівнем узагальнення, віковими можливостями учнів. Для перевірки навчальних досягнень учнів необхідно застосовувати *завдання* різних когнітивних

рівнів: на відтворення знань, на розуміння, на застосування в стандартних і змінених навчальних ситуаціях, уміння висловлювати власні судження, ставлення, оцінки.

Оцінювання – процес встановлення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом предмета відповідно до вимог чинних навчальних програм. Його результатом є педагогічна оцінка, яка відображається в оцінювальних судженнях і висновках учителя/вчительки вербально, або в балах. Виставлення балів обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями. Оцінювання у початковій школі ґрунтується на врахуванні рівня досягнень учня/учениці, а не ступеня його невдач. Результати оцінювання навчальних досягнень учнів є конфіденційною інформацією, доступною лише для дитини та її батьків (або осіб, що їх замінюють).

При **вербальному оцінюванні** використовуються як усні, так і письмові оцінні судження, які характеризують процес навчання і відображають кількісний і якісний його результати: ступінь засвоєння знань і вмінь з навчальних предметів та характеристику особистісного розвитку учнів. Характеристика особистісного розвитку учнів відображає самостійність, відповідальність, комунікативність, уміння працювати в групі, ставлення до навчальної праці, рівень прикладених зусиль, сформованість навчально-пізнавальних інтересів, ціннісних орієнтирів та загальнонавчальних умінь тощо та здійснюється вербально під час поточного контролю.

Недопустимою є заміна оцінок іншими зовнішніми атрибутами (зірочками, квіточками, прапорцями тощо).

Об'єктивність і точність оцінок забезпечуються такими **критеріями**:

якість знань (міцність, повнота, глибина, узагальненість, системність, дієвість)²

сформованість ключових і предметних компетентностей, способів навчальної діяльності (виконання за зразком, за аналогією, в нових ситуаціях)²

досвід елементарної творчої діяльності (частково-пошуковий і пошуковий рівні)²

досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу, до інших людей, до самого себе.

У початковій школі застосовують **поточний і підсумковий види контролю**, які здійснюють шляхом **поточної перевірки та поточного оцінювання** й відповідно шляхом **підсумкової перевірки та підсумкового оцінювання**.

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення теми/розділу з метою визначення рівня розуміння і первинного засвоєння учнями окремих елементів змісту теми/розділу, зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх тем/розділів уроків, закріплення знань, умінь і навичок, їх актуалізації перед вивченням нового матеріалу.

Поточну перевірку проводять індивідуально або фронтально в усній чи письмовій формі систематично в межах кожної теми, визначеної навчальною програмою. Вона передбачається учителем/вчителькою під час підготовки до кожного уроку і знаходить своє відображення у поурочних планах (конспектах) уроків. Поточна перевірка може здійснюватись у формі короткотривалої (10-15 хвилин) самостійної письмової роботи, яка охоплює певну частину навчального матеріалу. Як правило, вона носить діагностичний характер.

Підсумкова перевірка у 1 класі передбачає **підсумкові контрольні роботи** у кінці навчального року (контрольне списування, комбінована контрольна робота з математики та індивідуальна перевірка навички читання вголос і розуміння прочитаного).

Підсумкова перевірка у 2-3 класах передбачає **тематичну перевірку**, у 4 класі – **тематичну перевірку та підсумкові контрольні роботи** у кінці навчального року (з

навчальних предметів, що визначені Міністерством освіти і науки України для державної підсумкової атестації).

Тематична перевірка здійснюється у формі тематичної контрольної роботи після опанування програмової теми/розділу (2-4 класи). У разі, коли тему/розділ розраховано на велику кількість годин, її/його розподіляють на логічно завершені частини – підтеми/підрозділи. Якщо ж програмова тема/розділ невелика/ий за обсягом, то її/його об'єднують з однією або кількома наступними темами/розділами.

Контрольні роботи з будь-якого предмета в початкових класах проводять на другому або третьому уроці за розкладом у середині робочого тижня (бажано – вівторок, середа), не більше однієї такої роботи в день, а протягом тижня – не більше двох (у випадку двох робіт на тиждень, бажано проводити їх у вівторок і четвер). Орієнтовна тривалість виконання роботи становить у другому класі близько 30 хв., у третьому й четвертому класах – близько 35 хв.

Тематична перевірка навчальних досягнень учнів (контрольні роботи) з предметів «Я у світі», «Основи здоров'я», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Мистецтво», «Фізична культура», «Інформатика» не проводиться.

Поточне оцінювання здійснюється за результатами поточної перевірки – усного опитування учнів на уроці, виконання письмових робіт (класної роботи, зокрема самостійної, практичної роботи тощо). Воно передбачає вербальну оцінку або *оцінку в балах* на основі Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

Поточна оцінка за письмову роботу чи усне опитування виставляється у разі достатнього для співвіднесення з критеріями оцінювання обсягу виконаних учнем/ученицею завдань. Фрагментарні усні відповіді учнів на уроці в балах не оцінюються.

Під час **оцінювання** навчальних досягнень учнів, презентованих в *усній формі*, до уваги беруться: якість знань та умінь – правильність, повнота, глибина, дієвість, гнучкість, конкретність і узагальненість, системність, усвідомленість, міцність; культура мовлення – послідовність викладу матеріалу, правильне вживання термінів, повнота у формулюванні висновків.

Під час оцінювання *практичної роботи* враховують самостійність, дотримання алгоритму, правильність, повноту, усвідомленість.

При оцінюванні *письмових робіт* враховують правильність і обсяг виконаної роботи.

Учитель/вчителька перевіряє та оцінює якість виконання учнями кожної письмової роботи. Усі письмові роботи навчального і контрольного характеру перевіряються до наступного уроку, на якому рекомендується виконувати роботу над типовими помилками колективно під керівництвом учителя/вчительки; над помилками, які є не типовими, організовується індивідуальна робота з учнем/ученицею.

У 1 класі на етапі письма окремих літер, цифр правильно написану літеру або цифру вчитель/вчителька обводить як зразок. Графічно неправильно написану літеру або цифру вчитель підкреслює і на полях чи в окремому рядку дає зразок правильного їх написання для практичного вправлення.

Під час формування графічних навичок у 1 класі допускається виправлення форми літери чи цифри по написаному з метою вказування, де саме учень/учениця припускається помилки. Неправильність нахилу помічається похилою лінією поряд зі знаком, який дитина написала неправильно.

До виправлення помилок у письмових роботах учитель/вчителька може підходити диференційовано: виправляти помилки власноруч або підкреслювати слово/вираз тощо з помилкою; підкреслювати саму помилку з метою самостійного виправлення її учнем/ученицею, – враховуючи рівень сформованості відповідної навички у конкретного учня/учениці.

У 2-4-х класах виправляти неправильний запис наведенням по написаному не рекомендується.

Перевірка графічних навичок у 2-4 класах здійснюється з урахуванням форми, розміру, нахилу, поєднання літер; культури оформлення письмової роботи. Окрема оцінка за графічні навички не ставиться.

Охайність зошита та культура оформлення письмових (поточних та контрольних) робіт (дата, назва та вид роботи, розміщення завдань на сторінці) і наявність роботи над помилками враховується під час оцінювання кожної роботи. Окремо оцінка за ведення зошитів не ставиться, відповідно у журналі не фіксується. Кожна письмова робота, виконана учнем/ученицею початкових класів в зошитах (у т. ч. в зошитах з друкованою основою, за наявності), перевіряється до наступного уроку. Усі записи, зроблені вчителем/вчителькою в учнівському зошиті (виправлення помилок, підкреслення, зразки письма, оцінка, фрази типу «Правильно», «Уже значно краще» тощо), виконуються чітко, каліграфічно й охайно.

Підсумкове оцінювання здійснюється за **тему, семестр, рік.**

Підсумкове оцінювання за тему з навчальних предметів «Українська мова», «Літературне читання», «Іноземна мова», «Мова національної меншини», «Математика», «Природознавство» здійснюється з урахуванням усіх поточних оцінок, отриманих під час вивчення розділу/теми (підтеми), та оцінки за тематичну контрольну роботу.

Підсумкове оцінювання за тему з навчальних предметів «Я у світі», «Основи здоров'я», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Музичне мистецтво», «Мистецтво», «Фізична культура», «Інформатика» не проводиться.

Підсумкове оцінювання за семестр здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання з **урахуванням динаміки рівня навчальних досягнень** учня/учениці.

Підсумкове оцінювання за рік здійснюється на основі семестрових оцінок також з **урахуванням динаміки рівня навчальних досягнень** учня/учениці.

УКРАЇНСЬКА МОВА І МОВИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

(мови навчання)

1-4 класи

Поточна перевірка і поточне оцінювання

Об'єктами поточної перевірки навчальних досягнень учнів 1-4 класів з мови є мовний і мовленнєвий складники комунікативної компетентності:

знання про мову і мовлення, мовні уміння й навички;

орфографічні і пунктуаційні вміння й навички;

графічні навички письма, культура оформлення письмових робіт (охайність, розбірливість, розміщення записів);

досвід мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання – 1 клас; говоріння (усне діалогічне і монологічне мовлення) – 1-4 класи; письмо (писемне діалогічне мовлення у 2-4 класах і писемне монологічне мовлення в 3-4 класах).

Поточна перевірка та поточне оцінювання знань про мову і мовлення та мовних умінь і навичок здійснюється на різних етапах уроку як у фронтальній, так і в індивідуальній та груповій формах; може бути як усною, так і письмовою. Зміст завдань для поточної письмової перевірки має відповідати вимогам до підсумкової письмової перевірки мовних знань.

Поточне оцінювання сформованості орфографічних та пунктуаційних умінь та навичок, графічних навичок письма, культури оформлення письмових робіт (охайність, розміщення записів) здійснюється за результатами **перевірки** письмових робіт учнів у робочих зошитах за тими ж критеріями що і письмові контрольні роботи (диктант, комбінована робота тощо). Орфографічні, пунктуаційні помилки та помилки у завданнях з мовного розбору вважаються рівноцінними.

Поточній перевірці та поточному оцінюванню підлягають *аудіативні уміння*, читання, читання напам'ять у 1 класі; *усне і письмове діалогічне й монологічне мовлення* в 1-4 класах. Поточну перевірку і поточне оцінювання аудіативних умінь у 2-4 класах здійснюють на уроках літературного читання.

Поточна перевірка з **аудіювання** у 1 класі проводиться в процесі формування в учнів умінь слухати й розуміти усне мовлення. Орієнтовний обсяг тексту на кінець навчального року 70-90 слів. Завдання для перевірки розробляють на матеріалі різних мовних одиниць: звуків, слів, словосполучень, речень, текстів. Ними передбачено визначення рівнів сприймання першокласниками відповідного мовного матеріалу на слух, виокремлення певної мовної одиниці з-поміж інших, розуміння почутого. Результатом поточної перевірки з аудіювання є вербальні оцінні судження вчителя/вчительки, що ґрунтуються на позитивному принципі.

Поточна перевірка умінь **читати** текст у 1 класі здійснюється на текстах типу букварного, в яких ужито вже вивчені букви. Перевірка має діагностичний характер з метою визначення сформованості умінь читати. При оцінюванні сформованості умінь читати в 1 класі беруться до уваги: спосіб читання (складами, цілими словами); правильність читання і розуміння прочитаного. Для перевірки виявлення розуміння прочитаного учневі пропонується не більше 3 запитань (щодо значення окремих слів та фактичного змісту прочитаного).

Об'єктом поточної перевірки у 1 класі є умінь **читати напам'ять віршовані твори**. Перевірку здійснюють усно, індивідуально протягом наступних 2-3 уроків після опрацювання твору, що вивчається на пам'ять. Окремі уроки на перевірку умінь читати напам'ять не відводять. Протягом навчання у 1 класі здійснюється перевірка умінь читати напам'ять 1 віршованого твору у першому семестрі і 2 – у другому семестрі. Якість читання творів напам'ять визначають за такими вимогами, що і у 2-4 класах на уроках літературного читання (див. розділ «Літературне читання»).

Поточну перевірку сформованості діалогічного мовлення організують як усно (1-4 класи), так і письмово (2-4 класи) залежно від мети і завдань уроку. У 1 класі учням пропонується *відтворити* в особах (з іншим учнем або вчителем) прослуханий діалог; у 2-4 класах – пропонується *побудувати* діалог з однокласником/однокласницею на задану тему, за життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею тощо. Перевіряється умінь використовувати формули мовленнєвого етикету, ставити запитання, підтримувати розмову на певну тему, дотримуватись правил спілкування, норм літературної мови, – відповідно до державних вимог щодо навчальних досягнень учнів.

Письмова перевірка передбачає запис діалогу без використання слів автора. Під час інструктажу перед записом діалогу, вчитель/вчителька нагадує учням, що кожна репліку записують з нового рядка, починаючи з тире. Оцінювання змісту письмового діалогу здійснюється за тими ж орієнтовними вимогами, що і оцінювання усного діалогу. Грамотність письмового діалогу перевіряється, але не оцінюється.

Обсяги утворених **усних** діалогів: у 2 класі – 3-4 репліки одного учасника/учасниці розмови, в 3 класі – 4-5 реплік одного учасника/учасниці розмови, у 4 класі – 5-6 реплік одного учасника/учасниці розмови (з урахуванням вступних і прикінцевих етикетних формул). Обсяги **письмових** діалогів: у 2 класі – 3 репліки одного учасника/учасниці розмови, в 3 класі – 4 репліки одного учасника/учасниці розмови, у 4 класі – 5 реплік одного учасника/учасниці розмови (з урахуванням вступних і прикінцевих етикетних формул).

Орієнтовні вимоги до оцінювання діалогу

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця підтримує діалог, відповідаючи на запитання співрозмовника лише «так» чи «ні»
	2	Учень/учениця відповідає на елементарні запитання короткими репліками, однак не ініціює розмови
	3	Учень/учениця вступає в діалог з найпростішої за змістом теми, відповідає лише на окремі репліки співрозмовника/співрозмовниці, робить спроби формулювати запитання
Середній	4	Учень/учениця бере участь в діалозі з нескладної за змістом теми, але робить довгі паузи, добираючи потрібні слова, окремі репліки співрозмовника/співрозмовниці залишає без відповіді
	5	Учень/учениця підтримує діалог за нескладною за змістом мовленнєвою ситуацією, але іноді відхиляється від теми, не завжди вживає слова ввічливості, припускається мовних помилок. Кількість реплік діалогу менша за визначений для певного класу обсяг
	6	Учень/учениця ініціює і підтримує діалог, будує в основному змістовні репліки, однак не завжди дотримується правил мовленнєвого етикету, припускається окремих мовних помилок. Кількість реплік діалогу менша за визначений для певного класу обсяг
Достатній	7	Учень/учениця будує діалог, в міру швидко добирає потрібні слова, вживає формули мовленнєвого етикету, виявляє толерантність до співрозмовника/співрозмовниці, однак не висловлює власної думки, свого ставлення до предмета обговорення, припускається незначних мовних помилок. Кількість реплік діалогу відповідає визначеному для кожного класу обсягу

	8	Учень/учениця складає діалог за ситуацією, що містить певну проблему, швидко добирає і правильно використовує потрібні слова, будує змістовні репліки, дотримується правил культури спілкування, однак не висловлює свого ставлення до предмета обговорення, припускається незначних мовних помилок. Кількість реплік діалогу відповідає визначеному для кожного класу обсягу
	9	Учень/учениця самостійно складає діалог з проблемної теми, чітко формулює запитання, дає влучні відповіді, демонструє належну культуру спілкування, не припускається мовних помилок, робить спроби висловити власну думку з приводу предмета обговорення. Кількість реплік діалогу відповідає визначеному для кожного класу обсягу
Високий	10	Учень/учениця складає діалог за проблемною ситуацією, чітко формулює думки, демонструє високу культуру спілкування, висловлює власну позицію, але невпевнено. Кількість реплік діалогу відповідає визначеному для кожного класу обсягу
	11	Учень/учениця ініціює і підтримує діалог з певної проблеми, впевнено висловлює й аргументує свою позицію, виявляючи повагу до думки співрозмовника/співрозмовниці, демонструє високу культуру спілкування. Кількість реплік діалогу відповідає визначеному для кожного класу обсягу
	12	Учень/учениця складає змістовний діалог, демонструє вміння уважно вислухати співрозмовника/співрозмовницю, виявляє стриманість і коректність у разі незгоди з думкою співрозмовника/співрозмовниці, доводить свої думки, висловлюючи переконливі аргументи, в тому числі й із власного життєвого досвіду, відстоює власну позицію. Кількість реплік діалогу перевищує визначений для кожного класу обсяг

Поточну перевірку сформованості монологічного мовлення (переказ, твір) організують як усно (1-4 класи), так і письмово (3-4 класи) залежно від мети і завдань уроку. Уміння **усно переказувати текст** перевіряють на матеріалі текстів розповідного характеру: у 1 класі пропонуються тексти букварного типу; у 2 класі – тексти обсягом 40-50 слів. Уміння **усно та письмово переказувати текст** перевіряють на матеріалі текстів розповідного характеру: у 3 класі обсягом 50-70 слів; у 4 класах – тексти обсягом 70-90 слів.

У 1 класі учням пропонується скласти усний **твір**-розповідь за малюнком, серією малюнків, життєвою ситуацією тощо (3-4 речення). У 2 класі – усний **твір**-розповідь про побачене, почуте, прочитане чи пережите у власному житті (4-5 речень). У 3-4 класах – усний та письмовий **твір** на задану тему, за власними спостереженнями, життєвою ситуацією, картиною, прочитаним твором, переглянутою передачею (5-6 речень – 3 клас, 6-7 речень – 4 клас).

Перевірка сформованості писемного монологічного мовлення (письмовий переказ, твір) в процесі поточного контролю в 3-4 класах має діагностичний характер. Вона проходить під керівництвом учителя/вчительки з використанням малюнків, плану, опорних слів тощо.

За письмовий переказ, твір у робочий зошит ставлять дві оцінки – за зміст і грамотність. Якщо учитель/учителька приймає рішення фіксувати поточну оцінку за письмовий переказ, твір у журналі, то ставиться оцінка тільки за зміст. Вимоги до оцінювання грамотності письмового переказу твору такі самі, як до оцінювання диктанту. При визначенні оцінки за грамотність враховуються лише допущені помилки на вивчені правила.

Орієнтовні вимоги до оцінювання змісту переказу/твору

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця будує окремі, не пов'язані між собою речення, демонструючи обмежений лексичний запас і припускаючись мовних (лексичних, граматичних) помилок
	2	Учень/учениця будує окремі фрагменти висловлювання, при цьому його (її) лексичний запас обмежений, наявні мовні помилки
	3	Учень/учениця будує висловлювання, що не становить завершеного тексту. Послідовність викладу не дотримана, а лексика – бідна; трапляються мовні помилки
Середній	4	Учень/учениця будує текст, який відзначається певною зв'язністю, але збіднений змістом; наявні відхилення від теми; порушена послідовність викладу, відсутні зачин або кінцівка, збіднена лексика, є мовні помилки
	5	Учень/учениця створює текст, який певною мірою розкриває тему, однак удосконалення потребує послідовність викладу, зачин чи кінцівка, добір слів, мовне оформлення тексту
	6	Учень/учениця будує досить послідовний текст, розкриває тему, хоч іноді порушує співвідношення основної і другорядної інформації; добір слів потребує вдосконалення; трапляються мовні помилки
Достатній	7	Учень/учениця правильно будує текст, розкриває його загальний зміст і головну думку; у тексті наявні зачин, основна частина і кінцівка; проте учень не висловлює свої думки з приводу сказаного; текст бідний на виражальні засоби мови; трапляються невиправдані повтори тих самих слів; мають місце мовні помилки
	8	Учень/учениця самостійно будує достатньо повне зв'язне висловлювання, в цілому ґрунтовно висвітлює тему і головну думку; проте не висловлює свого ставлення до того, про що говорить; припускається окремих мовленнєвих і мовних помилок
	9	Учень/учениця самостійно створює послідовний, логічно завершений текст; вдало добирає виражальні засоби мови; робить спроби висловити свою думку з приводу сказаного, але не дуже вдало; припускається поодиноких лексичних неточностей, мовних помилок

Високий	10	Учень/учениця вправно будує текст, що характеризується логічною завершеністю, відповідністю темі й меті, багатством лексичних засобів; у тексті висловлена думка про предмет розмови, але допущено 1-2 мовні чи мовленнєві помилки
	11	Учень/учениця вправно будує послідовний, повний текст, враховуючи комунікативне завдання; чітко висловлює власну думку, аргументує її; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, граматичною і стилістичною грамотністю
	12	Учень/учениця створює повноцінне зв'язне висловлювання з певною комунікативною метою; повно і вичерпно висвітлює тему; впевнено висловлює й аргументує своє ставлення до того, про що пише; вдало пов'язує предмет розмови з власним життєвим досвідом; робота відзначається багатством лексики, граматичною правильністю, стилістичною довершеністю

Підсумкова перевірка і підсумкове оцінювання

Підсумкова перевірка у 1 класі не передбачає тематичних перевірок і здійснюється в кінці навчального року.

Об'єктами підсумкової перевірки навчальних досягнень учнів **1 класу** з мови є такі складники комунікативної компетентності:

досвід мовленнєвої діяльності: уміння читати (спосіб, правильність, виразність) і розуміти зміст прочитаного;

орфографічні і пунктуаційні вміння та графічні навички письма, культура оформлення письмових робіт.

Підсумкова перевірка сформованості **вміння читати в 1 класі** здійснюється індивідуально наприкінці навчального року на матеріалі доступних для розуміння учнями цієї вікової категорії текстів (обсяг текстів: 60-90 слів на кінець навчального року). Результати перевірки фіксують у характеристиці навчальних досягнень учня/учениці, що зберігається в його/її особовій справі.

орфографічні і пунктуаційні вміння та графічні навички письма, культура оформлення письмових робіт в 1 класі перевіряються в кінці навчального року шляхом списування з друкованого тексту. При оцінюванні списаного тексту враховують грамотність (за такими самими вимогами, що й диктант), правильність написання літер та їх поєднання і культуру оформлення письмової роботи. Результати перевірки фіксують у характеристиці навчальних досягнень учня/учениці, що зберігається в його особовій справі.

Підсумкова перевірка включає тематичну перевірку у **2-4 класах**, що проводиться у формі тематичної контрольної роботи в кінці вивчення теми та виконання підсумкової контрольної роботи в кінці навчального року в **4 класі**.

Об'єктами тематичної перевірки навчальних досягнень учнів **2-4 класів** з мови є складники комунікативної компетентності:

знання про мову і мовлення, мовні уміння й навички;

орфографічні і пунктуаційні вміння й навички;

досвід мовленнєвої діяльності: усний або письмовий діалог (2-4 класи) і письмовий переказ (3-4 клас);

графічні навички письма, культура оформлення письмових робіт (охайність, розбірливість, розміщення записів).

**Зведений перелік робіт з підсумкової перевірки,
які проводяться в 1-4 класах з мови**

Вид перевірки	1 клас		2 клас		3 клас		4 клас	
	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.
Читання*	–	1	–	–	–	–	–	–
Списування	–	1	1	1	1	1	1	1
Диктант	–	–	2	1	1	2	1	2
Перевірка мовних знань і вмінь	–	–	1	2	1	2	1	2
Письмовий переказ	–	–	–	–	1	–	1	–
Діалог (усно або письмово)**				1	1		1	
Підсумкова контрольна робота/ Державна підсумкова атестація	–	–	–	–	–	–	–	1
Загальна кількість перевірок за семестр	–	2	4	5	5	5	5	6

*у 2-4 класах сформованість читацьких умінь перевіряється на уроках літературного читання;

** форма перевірки діалогу (усно або письмово) – за вибором учителя.

Тематичні контрольні роботи можуть проводити за поданими у таблиці видами перевірок: диктант (без завдань з мовної теми), списування (без завдань з мовної теми), тестові завдання з мовної теми (без завдань на списування і запис під диктовку), письмовий переказ. Водночас контрольні роботи можуть бути *комбіновані*: диктант із завданнями з мовної теми чи тестовими завданнями; списування із завданнями з мовної теми чи тестовими завданнями. Загальна кількість перевірок за семестр від вибору кількості комбінованих робіт не змінюється. При цьому протягом навчального року комбінованих робіт має бути не більше 4.

Списування і диктант є основними формами перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності.

**Вимоги до текстів диктанту і списування як окремих видів робіт
(без завдань з мовної теми)**

Клас	Семестр	Кількість слів у тексті	Кількість орфограм у тексті диктанту та пропущених орфограм у тексті для списування (%)	Кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці
1	I	-	-	-
	II	20-30 слів	-	-

2	I	30-40 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 1
	II	40-50	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 1
3	I	50-60 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
	II	60-70 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
4	I	70-80 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
	II	80-90 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2

За **диктант та списування** виставляють одну оцінку. При оцінюванні диктантів та списування доцільно брати до уваги грамотність і культуру оформлення письмової роботи. Оцінювання грамотності рекомендується здійснювати за такими вимогами:

орфографічні і пунктуаційні помилки вважаються рівноцінними;

помилка в одному й тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах вважаються різними помилками;

негрубими вважаються такі помилки: повторення тієї самої букви в слові; недописування букви в кінці слова (не за правилом); двічі підряд написане те саме слово в реченні. Дві негрубі прирівнюються до однієї грубої помилки;

охайні виправлення (неправильне написання на правильне) помилками не вважаються;

орфографічні та пунктуаційні помилки на невивчені правила виправляються, але не враховуються (якщо відповідні слова не були виписані на дошку під час диктанту, а розділові знаки не диктувалися вчителем).

Норми оцінювання списування та диктанту

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Кількість помилок
Початковий	1	17 і більше
	2	14-16 помилок
	3	11-13 помилок
Середній	4	8-10 помилок
	5	5-7 помилок
	6	1 негруба та 4 грубих помилки
Достатній	7	2 негрубі та 2 грубі помилки, або 3 грубі
	8	2 негрубі та 1 груба або 1 негруба та 2 грубі помилки
	9	1 негруба та 1 груба помилки
Високий	10	2 негрубі помилки
	11	1 негруба помилка
	12	—

Підсумкова перевірка **мовних знань і вмінь** здійснюється фронтально, письмово і складається із завдань на розпізнавання вивчених мовних явищ, групування і класифікацію мовних одиниць, сполучення слів, доповнення, трансформування речень, добір належної форми слова, потрібної лексеми тощо. Водночас підсумкову перевірку мовних знань і вмінь можна проводити у тестовій формі. Тестова робота складається із завдань двох типів, вимоги до формування яких у 2 класах та 3-4 класах подано у таблицях.

Вимоги до формування змісту та оцінювання тестової роботи з перевірки мовних знань і вмінь у 2 класі

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання закритого типу, які передбачають вибір одного із запропонованих трьох варіантів відповідей	3	2 бали	6 балів

2.	Завдання відкритого типу, що виконуються без опори на запропоновані варіанти відповідей (на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності; з короткою відповіддю: самостійне утворення форм слова, добір слів за певною ознакою тощо; з розгорнутою відповіддю творчого характеру: побудова речень, продовження тексту, висловлення власної думки тощо)	2 (13 яких творче)	3 бали*	6 бали
Разом		5	-	12 балів

* якщо завдання виконано частково, то учневі зараховується від одного до двох балів.

Вимоги до формування змісту та оцінювання тестової роботи з перевірки мовних знань і вмінь у 3-4 класах

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання закритого типу, які передбачають вибір одного із запропонованих трьох варіантів відповідей	4	1 бал	4 бали
2.	Завдання відкритого типу, що виконуються без опори на запропоновані варіанти відповідей (на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності; з короткою відповіддю: самостійне утворення форм слова, добір слів за певною ознакою тощо; з розгорнутою відповіддю творчого характеру: побудова речень, продовження тексту, висловлення власної думки тощо)	4 (13 яких творче)	2 бали*	8 балів
Разом		8	-	12 балів

* якщо завдання виконано частково, то учневі зараховується 1 бал.

Вимоги до формування змісту та оцінювання комбінованої роботи (диктант/списування із завданнями з мовної теми за змістом тексту) для 2-4 класів

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	<p>2 клас: обсяг тексту - 20-25 слів (I семестр), 25-30 слів (II семестр); кількість орфограм у тексті диктанту* та пропущених орфограм у тексті для списування становить 25% від загальної кількості слів у тексті, в тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати; кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці не більше 1</p> <p>3 клас: обсяг тексту - 35-40 слів (I семестр), 40-45 слів (II семестр); кількість орфограм у тексті диктанту* та пропущених орфограм у тексті для списування становить 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати; кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці не більше 2</p> <p>4 клас: обсяг тексту - 45-50 слів (I семестр), 50-55 слів (II семестр); кількість орфограм у тексті диктанту* та пропущених орфограм у тексті для списування становить 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати; кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці не більше 2</p>	1	6 балів*	6 балів

2.	Завдання за змістом тексту для перевірки мовних знань	4	1 балу	4 бали
3.	Творче завдання до тексту	1	2 бали**	2 бали
Разом		6	-	12 балів

* за кожен допущений у диктанті або списуванні помилку знімається по 1 балу; за 6 і більше помилок – жодного бала не ставиться;

** у творчому завданні виставляють по 1 балу за зміст і грамотність, де враховують помилки лише на ті правила, вивчення яких передбачено навчальною програмою.

**Вимоги до формування змісту та оцінювання комбінованої роботи
(диктант/списування із тестовими завданнями з мовної теми, не пов'язаними зі
змістом тексту) для 2-4 класів**

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	<p>Диктант або текст для списування</p> <p>2 клас: обсяг тексту – 15-20 слів; кількість орфограм у тексті диктанту* та пропущених орфограм у тексті для списування становить 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати; кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці не більше 1</p> <p>3 клас: обсяг тексту - 20-25 слів; кількість орфограм у тексті диктанту* та пропущених орфограм у тексті для списування становить 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати; кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці не більше 2</p>	1	3 бали*	3 бали

	4 клас: обсяг тексту - 25-30 слів; кількість орфограм у тексті диктанту* та пропущених орфограм у тексті для списування становить 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати; кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці не більше 2			
2.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох пропонуваніх варіантів	3	по 1 балу	3 бали
3.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами, які утворюють 3 пари	1	2 бали	2 бали
4.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю	1	2 бали	2 бали
5.	Творче завдання	1	2 бали**	2 бали
Разом		7	-	12 балів

* за кожну допущену у диктанті або списуванні помилку знімається по 1 балу, три і більше помилок – жодного бала за цей вид роботи не ставиться;

** у творчому завданні виставляють по 1 балу за зміст висловлювання і грамотність, де враховують помилки лише на ті правила, вивчення яких передбачено навчальною програмою.

Письмовий переказ рекомендується проводити в 3-4 класах у кінці вивчення теми «Текст». Обсяги текстів переказів для підсумкової (тематичної) перевірки такі ж самі, як і для поточної.

За письмовий переказ ставлять дві оцінки – за зміст і грамотність. Вимоги до оцінювання змісту переказу при підсумковій перевірці такі ж самі, як при поточній. Вимоги до оцінювання грамотності письмового переказу такі самі, як до оцінювання диктанту. При визначенні оцінки за грамотність враховуються лише допущені помилки на вже вивчені правила.

Усний або письмовий діалог проводять у 2-4 класах у кінці вивчення теми «Речення». Підсумкова перевірка сформованості уміння будувати діалог здійснюється за тими ж вимогами, що і поточна.

Для підсумкової перевірки можуть укладатись контрольні роботи з іншими підходами до структурування і комбінування завдань, але з обов'язковим дотриманням вимог до навчальних досягнень учнів, зазначених у чинній програмі з навчального предмета.

(мови навчання: українська і мови національних меншин)

2-4 класи

Поточна перевірка і поточне оцінювання

Об'єктами поточної перевірки навчальних досягнень учнів з літературного читання є

складники читацької компетентності:

навички читання (правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного) вголос і мовчки;

досвід читацької діяльності учнів (обізнаність з колом дитячого читання, практичне засвоєння літературознавчих понять, уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою);

уміння читати напам'ять віршовані твори, твори малих жанрів (2-4 кл.), прозові твори (3-4 кл.);

складники комунікативної компетентності:

досвід мовленнєвої діяльності: аудіативні уміння; уміння переказувати зміст прочитаного твору, уміння складати усне висловлювання за змістом прочитаного, прослуханого (2-4 класи).

Поточна перевірка **навички читання** здійснюється в усній формі з урахуванням усіх показників (правильність, спосіб, розуміння, виразність, темп). Окремо темп читання із застосуванням кількісних показників учителем не перевіряється.

Подані показники є орієнтиром для розвитку темпу читання, а не перевірки та оцінювання. Вони можуть бути використані для організації само- та взаємоперевірки учнями темпу читання, а також одержання вчителем фактичного матеріалу для вибудовування стратегії організації роботи учнів на уроках.

Кількісні показники темпу читання вголос

(для розвитку темпу читання)

Клас	I семестр	II семестр
2	35-45 сл/хв	50-60 сл/хв
3	65-70 сл/хв	75-80 сл/хв
4	80-85 сл/хв	90-95 сл/хв

Такий показник розвитку навички читання як виразність перевіряють на знайомому тексті, але окремо від інших показників не оцінюється.

Поточна перевірка **навички читання вголос** здійснюється в усній формі індивідуально у комплексі з усіма показниками: правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного. Для читання учневі пропонують незнайомий художній, науково-художній текст, який у кожному класі відрізняється складністю змісту, мовою твору, побудовою речень, обсягом (у 2 класі – 120-150 слів; у 3 класі – 180-210 слів, у 4 класі – 240-270 слів). Після читання вголос учню пропонується усно або письмово виконати завдання на розуміння прочитаного.

Перевірка навички читання вголос, у тому числі розуміння прочитаного, може здійснюватись після першого і наступних перечитувань твору. Якщо перевірка здійснюється після першого перечитування, то виразність не враховується, а запитання мають стосуватись фактичного змісту твору: *хто?, що?, які?, де?, коли?, як?; які і як*

відбувалися події?; хто персонажі?, що вони робили?, до якого жанру належить твір?. Якщо перевірка здійснюється після наступних перечитувань, то виразність враховується, а завдання мають стосуватись визначення теми, основної думки; відтворення послідовності подій, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, рис характеру персонажів, мотивів їхніх вчинків.

Орієнтовні вимоги до оцінювання сформованості навички читання вголос

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця читає відривними складами, припускаючись численних помилок у закінченнях, наголошуванні слів, на пропуск, перестановку літер і складів, помилок мовного характеру. Повторно перечитує окремі слова, закінчення слів, робить великі паузи між словами, реченнями. Виявляє нерозуміння тексту як у цілому, так і змісту окремих речень
	2	Учень/учениця читає переважно складами, з тривалими паузами, припускаючись численних помилок у закінченнях, наголошуванні слів, на пропуск, перестановку літер і складів, помилок мовного характеру. Виявляє нерозуміння тексту в цілому але розуміє зміст окремих речень
	3	Учень/учениця значну кількість слів читає складами, не дотримуючись пауз між реченнями і смисловими групами слів. Припускається багатьох помилок на перестановку, заміну складів, звуків, слів, у наголошуванні слів. Виявляє нерозуміння тексту в цілому але частково розуміє зміст окремих фактів
Середній	4	Учень/учениця читає словами і складами. Читання монотонне. Часто припускається помилок у вимові, наголошуванні слів. Виявляє нерозуміння тексту в цілому, але розуміє окремі факти
	5	Учень/учениця читає переважно словами. Припускається помилок на заміну, перестановку складів, у наголошуванні слів, порушує правила вимови. Виявляє неповне розуміння фактичного змісту тексту
	6	Учень/учениця читає переважно плавно, цілими словами, припускаючись мовленневих помилок, а також у наголошуванні слів. Недостатньо повно розуміє фактичний зміст тексту. Припускається помилок, пов'язаних із розумінням основної думки твору, встановленні смислових зв'язків
Достатній	7	Учень/учениця читає плавно, цілими словами без зайвих пауз. Припускається кількох орфоепічних, мовленневих помилок. Виявляє достатнє розуміння фактичного змісту тексту. Припускається помилок, пов'язаних із розумінням основної думки твору
	8	Учень/учениця читає плавно словами, правильно. Припускається окремих помилок у наголошуванні слів. Усвідомлює фактичний зміст тексту, але не повно розуміє його основний смисл. Припускається помилок щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків

	9	Учень/учениця читає плавно словами і групами слів, правильно. Припускається окремих орфоепічних помилок. Усвідомлює фактичний зміст та основний смисл тексту. Припускається помилок щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків
Високий	10	Учень/учениця читає правильно, плавно словами і групами слів. Мають місце поодинокі орфоепічні помилки. У повному обсязі усвідомлює фактичний зміст та основний смисл текстів. Іноді припускається помилок щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків
	11	Учень/учениця читає правильно, плавно словами і групами слів, із дотриманням норм літературної вимови. У повному обсязі, поглиблено усвідомлює фактичний зміст та основний смисл тексту. Іноді припускається неточностей щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків
	12	Учень/учениця читає правильно, плавно, словами і групами слів із дотриманням норм літературної вимови. У повному обсязі, поглиблено розуміє фактичний зміст та основний смисл текстів, встановлює смислові, причиново-наслідкові зв'язки

Поточна перевірка **навички читання мовчки** у 2 класах здійснюється в усній формі і має діагностичний характер, у 3-4 класах – в письмовій формі фронтально за показниками: спосіб, темп, розуміння прочитаного. Учні мають прочитати текст мовчки і письмово виконати завдання. Для цього вчитель пропонує їм узяти в руки олівці. Після слова вчителя «Старт», учні розпочинають читання тексту. Через три хвилини вчитель говорить «Фініш» і учні ставлять олівцем крапку над словом, на якому зупинились. Далі учні дочитують текст і виконують запропоновані завдання.

Обсяг текстів у 2 класі – 170-230 слів; у 3 класі – 250-310 слів, у 4 класі – 330-390 слів.

Вимоги до формування змісту та оцінювання тестової роботи з перевірки навички читання мовчки в 3-4 класах

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів

1.	Читання мовчки: спосіб і темп. Спосіб читання мовчки оцінюється 1 балом за наявність/відсутність артикуляції під час читання. Темп читання максимально оцінюється 3 балами. Вчитель враховує обсяг тексту, який учень встиг прочитати за три хвилини: повністю (3 бали), не менше 2/3 (2 бали), не менше половини (1 бал), менше половини (жодного бала).	1	4	4 бали
2.	Розуміння прочитаного			
2.1	Завдання закритого типу, які передбачають вибір одного із запропонованих трьох варіантів відповідей	4	1 бали	4 балів
2.2	Завдання відкритого типу, що виконуються без опори на запропоновані варіанти відповідей (на встановлення відповідності; на встановлення правильної послідовності; з короткою відповіддю: самостійне утворення форм слова, добір слів за певною ознакою тощо; з розгорнутою відповіддю творчого характеру: побудова речень, продовження тексту, висловлення власної думки тощо)	2	2 бали	4 бали
Разом		7	-	12 балів

Зміст завдань такий самий, як і для перевірки розуміння учнями прочитаного вголос. Максимальна кількість балів за розуміння прочитаного мовчки становить 8 балів. Перевірка розуміння прочитаного мовчки тексту повторного його перечитування не передбачає.

Поточну перевірку **досвіду читацької діяльності учнів** (за усіма показниками: обізнаність з колом дитячого читання, практичне засвоєння літературознавчих понять, уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою) здійснюють у комплексі з поточною перевіркою **уміння складати висловлювання** за змістом прочитаного, прослуханого в усній та письмовій формах.

Для цієї перевірки добирають завдання згідно з державними вимогами до навчальних досягнень учнів у чинній навчальній програмі з літературного читання.

Оцінювання результатів усної перевірки досвіду читацької діяльності учнів та уміння складати висловлювання за змістом прочитаного, прослуханого здійснюють за поданими вимогами.

Орієнтовні вимоги до оцінювання досвіду читацької діяльності та уміння складати висловлювання за змістом прочитаного,

прослуханого під час усної перевірки

Рівень навчаль-них досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця усвідомлює окремі фрагменти змісту твору, частково виконує завдання за змістом тексту лише зі значною допомогою вчителя. Припускається численних мовних, мовленнєвих, орфоепічних помилок
	2	Учень/учениця зосереджує свою увагу на окремих епізодах, зазвичай емоційно забарвлених; частково розуміє значення окремих слів, словосполучень, речень у тексті; виконує окремі завдання за змістом твору лише зі значною допомогою вчителя. Припускається численних мовних і мовленнєвих помилок
	3	Учень/учениця зосереджує свою увагу лише на подіях; не завжди розуміє, як вони пов'язані між собою; виконує завдання за змістом твору лише зі значною допомогою вчителя; спроможний(а) розрізнити твори за їх жанровими ознаками (казка, вірш, оповідання), назвати окремі структурні елементи дитячої книжки (обкладинка, сторінка, назва книжки) лише після кількохразового пояснення вчителя. Мовлення характеризується наявністю багатьох орфоепічних і мовленнєвих помилок
Середній	4	Учень/учениця виконує завдання за змістом твору, називає окремих персонажів, дає відповідь на запитання за змістом тексту лише з допомогою вчителя; утруднюється практично розрізнити жанрові ознаки вивчених творів. Припускається багатьох мовних і мовленнєвих помилок
	5	Учень/учениця виконує завдання за змістом твору, усвідомлює його фактичний зміст з допомогою вчителя; може точно, як у тексті, назвати окремих персонажів. У розрізненні основних жанрів вивчених творів потребує допомоги вчителя. Утруднюється правильно назвати призначення окремих структурних елементів дитячої книжки. Висловлює (без аргументації) найпростіші оцінювальні судження щодо поведінки, вчинків персонажів («хороший», «поганий»). Припускається мовних і мовленнєвих помилок

	6	<p>Учень/учениця самостійно виконує завдання за змістом твору, усвідомлює його фактичний зміст з незначною допомогою вчителя. Висловлює (без аргументації) власне ставлення до подій, вчинків персонажів, користуючись елементарною оцінювальною лексикою. Виявляє нестійкі уміння у практичному розрізненні основних жанрів вивчених творів. Правильно називає та усвідомлює призначення окремих структурних елементів дитячої книжки. Не повною мірою володіє способами пошуку навчально-пізнавальної інформації у виданнях довідкового характеру. Наводить кілька прикладів літературних творів, що вивчались, окремі з них – за авторською приналежністю. З допомогою вчителя усвідомлює в тексті роль окремих яскравих, образних висловів.</p> <p>Виконує завдання на словесне малювання, придумування творів за аналогією з прочитаним, вміє читати за ролями.</p> <p>Почасти припускається мовних і мовленнєвих помилок</p>
Достатній	7	<p>Учень/учениця переважно самостійно виконує завдання за текстом: усвідомлює фактичний зміст, визначає і називає персонажів твору; знаходить у тексті відповіді на запитання щодо відтворення фактичного змісту твору; визначає тему, складає план твору з допомогою вчителя. Знаходить у тексті засоби художньої виразності, хоч і неповно розуміє їх функції у творі. Розрізняє твори за жанровими ознаками з незначною допомогою вчителя. Правильно наводить не менше 1 прикладу вивчених програмових творів, в окремих випадках неправильно називає їх авторів. З незначною допомогою вчителя виявляє уміння орієнтуватися у дитячій книжці з опорою на її структурні елементи, іноді припускається неточностей під час пояснення їх призначення. Виявляє нестійкі уміння здійснювати пошук навчально-пізнавальної інформації у довідкових виданнях. Припускається окремих мовних та мовленнєвих помилок</p>
	8	<p>Учень/учениця загалом самостійно виконуючи завдання за текстом: висловлює власне ставлення до подій, вчинків персонажів, користуючись елементарною оцінювальною лексикою, спираючись на текстовий матеріал; знаходить у тексті відповіді на запитання щодо відтворення фактичного змісту твору; визначає тему твору з незначною допомогою вчителя; в цілому самостійно складає план твору. Переважно самостійно практично розрізняє твори за жанровими ознаками; правильно наводить не менше 2 прикладів вивчених програмових творів, в окремих випадках неправильно називає їх авторів; виявляє уміння орієнтуватися у дитячій книжці з опорою на її структурні елементи, іноді припускається неточностей під час пояснення їх призначення, не завжди застосовує набуті знання у практичній діяльності. Потребує удосконалення уміння знаходити навчально-пізнавальну інформацію у виданнях довідкового характеру. Є поодинокі мовленнєві помилки</p>

	9	<p>Учень/учениця самостійно виконує завдання за текстом: висловлює власне ставлення до подій, вчинків персонажів, припускаючись неточностей у формулюванні найпростіших оцінювальних суджень; спираючись на текстовий матеріал, знаходить у тексті відповіді на запитання щодо відтворення фактичного змісту твору; визначає тему твору, складає план. Не завжди може пояснити роль окремих авторських засобів художньої виразності</p> <p>Практично розрізняє твори за жанровими ознаками (з незначною допомогою вчителя). Самостійно перераховує основні жанрові ознаки творів (іноді припускається помилок). Вміє знаходити у текстах порівняння, читати за ролями, складати за допомогою вчителя власні міні-твори (загадки, лічилки, казки тощо).</p> <p>Правильно наводить не менше 3 прикладів вивчених програмових творів, припускається помилок у визначенні їх авторів. З незначною допомогою вчителя орієнтується у дитячій книжці з опорою на її структурні елементи, іноді припускається неточностей під час пояснення їх призначення. Володіє операційною стороною діяльності з пошуку потрібної книжки, навчально-пізнавальної інформації у довідкових виданнях</p>
Високий	10	<p>Учень/учениця правильно виконує завдання за текстом: висловлює оцінювальні судження щодо поведінки, вчинків героїв, використовуючи авторські засоби художньої виразності. Розуміє їх функції у творі. Формулює запитання до окремих абзаців тексту; самостійно визначає тему твору; пояснює зв'язок заголовка із змістом твору; визначає у тексті структурні елементи (зачин, основну частину, кінцівку); складає план твору. Практично розрізняє казку, вірш, оповідання та правильно наводить не менше 1 прикладу кожного жанру. Орієнтується у світі дитячих книжок, правильно називає 3 вивчених програмових твори та в окремих випадках неправильно називає їх авторів. Свідомо користується структурними елементами дитячої книжки у навчальній діяльності (правильно визначає орієнтовний зміст книжки з опорою на заголовок та ілюстрації; знаходить необхідний твір у змісті та визначає сторінку, на якій він знаходиться). Самостійно здійснює пошук навчально-пізнавальної інформації у довідкових виданнях</p>

	11	<p>Учень/учениця правильно виконує завдання за текстом; висловлює оцінювальні судження щодо поведінки і вчинків героїв з використанням відповідної оцінної лексики, аргументує свої відповіді з посиланням на текст. Висловлює та аргументує своє ставлення не лише до подій, а й до змісту твору загалом, вдало використовуючи авторські засоби художньої виразності. Самостійно визначає тему і основну думку твору. В окремих випадках не точно розуміє підтекст (4 кл.).</p> <p>Орієнтується у світі дитячих книжок, розрізняє та порівнює їх за жанрово-родовими ознаками, тематичним спрямуванням, авторською приналежністю. Правильно наводить не менше 2 прикладів кожного жанру. Правильно називає 3 вивчених програмових творів та їх авторів. Свідомо користується структурними елементами дитячої книжки у навчальній діяльності (правильно визначає орієнтовний зміст книжки з опорою на заголовок та ілюстрації; знаходить необхідний твір у змісті та визначає сторінку, на якій він знаходиться). Самостійно володіє операційною стороною пошуку навчально-пізнавальної інформації у виданнях довідкового характеру; застосовує знання, уміння й навички під час вивчення інших шкільних предметів</p>
	12	<p>Учень/учениця швидко і правильно виконує завдання за текстом. Висловлює власне ставлення до змісту твору, добираючи відповідні аргументи щодо певної позиції. Самостійно орієнтується в колі дитячого читання: розрізняє, порівнює, наводить приклади книжок за жанровим, тематичним спрямуванням, авторською приналежністю, правильно наводить більше 2 прикладів, визначає найпростіші їх жанрові ознаки. Правильно називає більше 3 вивчених програмових творів та їх авторів.</p> <p>Знаходить в текстах порівняння, придумує порівняння; складає міні-твори: казки, лічилки, загадки, римовані рядки; придумує продовження прочитаних творів.</p> <p>Свідомо користується структурними елементами дитячої книжки у навчальній діяльності (правильно визначає орієнтовний зміст книжки з опорою на заголовок та ілюстрації; знаходить необхідний твір у змісті та визначає сторінку, на якій він знаходиться). Орієнтується в структурі і змісті різних типів дитячих видань; самостійно користується різними видами бібліотечно-бібліографічної допомоги під час вибору книжок; виявляє уміння правильно формулювати свої читацькі запити; застосовує набуті знання та вміння у практичній діяльності</p>

Письмова перевірка досвіду читацької діяльності у 2 класі передбачає первинне ознайомлення учнів із текстом під час читання його вголос учителем. При цьому другокласники мають стежити за читанням по тексту. Учні 3-4 класів читають текст самостійно мовчки або пошепки. Після первинного ознайомлення з текстом, під час його опрацювання учні виконують письмові завдання на перевірку сформованості вмінь визначати основну думку твору, його тему, розрізняти жанри, встановлювати послідовність подій у творі, характеризувати вчинки дійових осіб, пояснювати зображувальні можливості художнього слова тощо. У 2 класі письмова частина роботи передбачає 3 завдання з перевірки уміння працювати з літературним твором і 1 творчого завдання. У 3-4 класах – 1 завдання з такого показника досвіду читацької діяльності, як обізнаність з колом дитячого читання; по 2 завдання з таких показників,

які практичне засвоєння літературознавчих понять і уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою та 1 творчого завдання.

Водночас частина цієї перевірки у 3-4 класах, що виконується письмово, може проводитись у тестовій формі. Тестова робота складається з завдань двох типів, вимоги до формування яких, їх кількості та оцінювання відповідно до кожного із зазначених показників досвіду читацької діяльності під час письмової перевірки подано у таблиці. Письмова робота укладається з 8 завдань таким чином, щоб загальна кількість балів дорівнювала 12, а зміст завдань охоплював усі, зазначені у таблиці, показники досвіду читацької діяльності.

**Вимоги до завдань для поточної письмової перевірки
досвіду читацької діяльності в 3-4 класах**

Показники досвіду читацької діяльності учнів	Обізнаність з колом дитячого читання	Практичне засвоєння літературознавчих понять	Уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою
Тип, кількість завдань та кількість балів за виконання кожного	2 завдання закритого типу які передбачають вибір одного із запропонованих трьох варіантів відповідей по 1 балу за кожне або 1 завдання відкритого типу на встановлення відповідності, що оцінюється 2 балами	2 завдання закритого типу які передбачають вибір одного із запропонованих трьох варіантів відповідей по 1 балу за кожне або 1 завдання відкритого типу на встановлення відповідності, що оцінюється 2 балами	1 завдання закритого типу, що оцінюється 1 балом; 1 завдання відкритого типу на встановлення правильної послідовності, що оцінюється 2 балами; 1 завдання відкритого типу з короткою відповіддю, що оцінюється 2 балами; 1 завдання з розгорнутою відповіддю (творче), що оцінюється 2 балами

Об'єктом поточної перевірки є уміння **читати напам'ять віршовані і прозові твори**. Перевірку здійснюють усно, індивідуально протягом наступних 2-3 уроків після опрацювання твору, що вивчається напам'ять. Окремі уроки на перевірку уміння читати напам'ять не відводять.

Орієнтовний розподіл поточної перевірки уміння читати напам'ять

Вид поточної перевірки	2 клас		3 клас		4 клас	
	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.
Читання напам'ять віршованих текстів	2	2	3	2	3	3
Читання напам'ять прозових текстів	-	-	-	1 уривок з казки (30-35 слів)	1 уривок з казки (35-40 слів)	1 уривок з оповідання (35-40 слів)

Якість читання творів напам'ять визначають за такими вимогами:
 правильність, повнота відтворення фактичного змісту твору;
 виразність читання (чіткість дикції, інтонаційна правильність, уміння виявити своє ставлення до того, що читається; доречність використання мовленнєвих та позамовних (міміка, жести) засобів виразності;

дотримання орфоепічних норм (літературна вимова голосних і приголосних звуків у різних позиціях, сполучень звуків у мовленнєвому потоці, а також наголошування слів). **У дітей з органічними порушеннями вимови цей критерій не враховується.**

Поточна перевірка **досвіду мовленнєвої діяльності** здійснюється окремо за кожним показником: аудіативні уміння (усно і письмово); уміння переказувати зміст прочитаного твору (усно), уміння складати висловлювання за змістом прочитаного, прослуханого (усно).

Для поточної перевірки **аудіативних умінь** – слухати й розуміти усне мовлення учням пропонується прослухати незнайомий текст, орієнтовний обсяг якого у 2 класі – 140-160 слів, у 3 класі – 210-230 слів, у 4 класі – 280-300 слів. Після прослуховування тексту учні усно або письмово виконують завдання на розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух тексту (*хто?, що?, які?, де?, коли?, як?*), відтворення послідовності подій; встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, визначення теми твору. Для учнів 2 класу завдання мають стосуватись тільки фактичного змісту твору. Оцінювання аудіативних умінь в усній формі здійснюється за тими ж вимогами, що і оцінювання сформованості навички розуміння прочитаного.

Для письмової перевірки аудіативних умінь добирають 8 тестових завдань, з яких 4 завдання закритого типу з вибором однієї правильної відповіді серед трьох пропонованих варіантів по 1 балу за кожне і 4 завдання відкритого типу по 2 бали за кожне. Зміст завдань такі самі, як і для усної перевірки аудіативних умінь.

Поточна перевірка **уміння переказувати зміст прочитаного твору** відбувається в усній формі і оцінюється за поданими вимогами.

Вимоги до оцінювання вміння переказувати зміст прочитаного твору

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця переказує фактичний зміст твору з опорою на поданий план окремими, не пов'язаними між собою реченнями. Припускається численних мовних, мовленнєвих, орфоепічних помилок. Невдало вживає у переказі велику кількість слів, словосполучень
	2	Учень/учениця відтворює на основі поданого плану окремі, не пов'язані між собою фрагменти змісту твору. Припускається численних мовних і мовленнєвих помилок
	3	Учень/учениця переказує на основі поданого плану менше половини змісту тексту. Його переказ характеризується непослідовністю, пропуском фрагментів, важливих для цілісного розуміння змісту, наявністю багатьох орфоепічних і мовленнєвих помилок

Середній	4	Учень/учениця недостатньо зв'язно відтворює з опорою на поданий план більшу частину фактичного змісту тексту. Порушує послідовність викладу, припускаючись мовних і мовленнєвих помилок
	5	Учень/учениця зв'язно, але недостатньо повно, відтворює фактичний зміст твору з опорою на поданий план. Почасти порушує послідовність викладу. Припускається мовних і мовленнєвих помилок
	6	Учень/учениця переказує з опорою на план зміст твору зв'язно, загалом повно, послідовно, хоч не завжди розрізняє основну й другорядну інформацію. Виявляє нестійкі вміння виділяти смислові частини тексту. Почасти припускається мовних і мовленнєвих помилок
Достатній	7	Учень/учениця відтворює зміст твору (з урахуванням виду переказу) зв'язно, достатньо повно, послідовно, з елементами аргументації поведінки, вчинків персонажів. Припускається окремих мовних та мовленнєвих помилок
	8	Учень/учениця загалом самостійно, зв'язно, логічно, послідовно переказує (з урахуванням виду переказу) зміст твору. Використовує у мовленні авторські засоби художньої виразності, почасти невдало замінюючи їх власними. Є поодинокі мовленнєві помилки
	9	Учень/учениця самостійно, зв'язно, послідовно, повно переказує (з урахуванням виду переказу) зміст твору. Загалом вдало використовує у мовленні авторські засоби художньої виразності. Припускається поодиноких мовленнєвих помилок
Високий	10	Учень/учениця самостійно, зв'язно, логічно, повно переказує (з урахуванням виду переказу) зміст твору, акцентуючи увагу на головному.
	11	Учень/учениця самостійно, зв'язно, логічно, повно переказує (з урахуванням виду переказу) зміст твору, виділяючи головне. Під час переказу замінює діалоги розповіддю.
	12	Учень/учениця самостійно будує розповідь, виділяючи головне та узагальнюючи зміст прочитаного. Використовує під час переказу засоби художньої виразності.

Підсумкова перевірка і підсумкове оцінювання

Об'єктами підсумкової (тематичної) перевірки є:

навичка читання вголос (правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного);

навичка читання мовчки (спосіб, темп, розуміння прочитаного);

досвід мовленнєвої діяльності: аудіативні вміння;

досвід мовленнєвої діяльності: вміння переказувати зміст прочитаного твору;

досвід читацької діяльності учнів: вміння працювати з літературним твором.

З метою уніфікації вимог до тематичних перевірок з навчальних предметів «Українська мова» і «Літературне читання» тематична перевірка з предмета «Літературне читання» здійснюється не за результатами опрацювання творів певного

розділу/розділів кола читання (поданих у підручнику), а за визначеними об'єктами. Відповідно у кожному класі протягом навчального року проводять по 8 тематичних контрольних робіт, як у письмовій формі на окремому уроці, так і в усній – із виділенням 10-15 хвилин на кожному з певної кількості послідовних уроків. З огляду на це перелік літературних творів, які планується опрацювати протягом навчального року, рівномірно розподіляється на 8 блоків, у кінці вивчення кожного з яких і проводять контрольну роботу.

Зведений перелік робіт для підсумкових перевірок, які проводяться в 2-4 класах з літературного читання

Вид перевірки	2 клас		3 клас		4 клас	
	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.
Навичка читання вголос (усно). Контрольні роботи № 4 і № 8	1	1	1	1	1	1
Навичка читання мовчки (письмово). Контрольні роботи № 2 і № 6	-	-	1	1	1	1
Аудіювання (письмово). Контрольні роботи у 3-4 класах № 1 і № 5; у 2 класі № 1, № 2, № 5, № 6	2	2	1	1	1	1
Усний переказ прочитаного твору (усно). Контрольна робота № 3	1	-	1	-	1	-
Робота з літературним твором (письмово). Контрольна робота № 7	-	1	-	1	-	1
Підсумкова контрольна робота/ Державна підсумкова атестація	-	-	-	-	-	1
Загальна кількість перевірок за семестр	4	4	4	4	4	5

Тематичні контрольні роботи можуть проводити окремо за кожним із поданих у таблиці видів перевірок: сформованості навички читання вголос; сформованості навички читання мовчки; сформованості навички аудіювання; уміння усно переказувати літературний твір; сформованості уміння працювати з літературним твором. Водночас контрольні роботи можуть бути комбіновані: 1) з перевірки сформованості навички читання мовчки та завдань до тексту для перевірки розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом, творчого на побудову висловлювання власної думки за змістом прочитаного; 2) з перевірки навички читання мовчки із тестовими завданнями для перевірки розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом, творчого завдання на побудову висловлювання власної думки за змістом прочитаного.

Комбіновані роботи проводять тільки в 3-4 класах. Загальна кількість перевірок за семестр від вибору кількості комбінованих робіт не змінюється. При цьому протягом навчального року комбінованих робіт має бути не більше 3.

Контрольні роботи з перевірки **навичок читання вголос, читання мовчки, аудіювання, усного переказу літературного твору і роботи з літературним**

твором як окремі роботи здійснюється за тими ж вимогами, що і поточна перевірка цих навичок.

Вимоги до формування змісту та оцінювання комбінованої роботи в 3-4 класах

(з перевірки сформованості навички читання мовчки та завдань до тексту для перевірки розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом, творчого на побудову висловлювання власної думки за змістом прочитаного)

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Текст (незнайомий учням) для самостійного читання з обсягом: у 3 класі – 250-310 слів; у 4 класі – 330-390 слів. Кількість слів, які потребують пояснення – не більше 2. Речення у тексті не мають містити більше 12 слів. Стиль тексту – художній	1	4 бали*	4 балів
2.	Завдання до тексту для перевірки розуміння його змісту і вміння працювати з текстом	6	1 бал	6 балів
3.	Творче завдання: письмове висловлення власної думки до змісту прочитаного тексту: в 3 класі – 2-3 речення, в 4 класі – 4-5 речень****	1	2 бали***	2 бали
Разом		8	-	12 балів

Вимоги до формування змісту та оцінювання комбінованої роботи в 3-4 класах

(з перевірки навички читання мовчки із тестовими завданнями для перевірки розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом, творчого завдання на побудову висловлювання власної думки за змістом прочитаного)

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
--------------	---------------------	--------------------------	---	------------------------------------

1.	Текст (незнайомий учням) для самостійного читання з обсягом: у 3 класі – 250-310 слів; у 4 класі – 330-390 слів. Кількість слів, які потребують пояснення – не більше 2. Речення у тексті не мають містити більше 12 слів. Стиль тексту – художній	1	по 4 бали*	4 бали
2.	Завдання до тексту закритого типу з вибором однієї правильної відповіді серед трьох пропонованих варіантів	2	1 бал	2 бали
3.	Завдання до тексту відкритого типу з короткою відповіддю	1	2 бали**	2 бали
4.	Завдання до тексту відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами	1	2 бали**	2 бали
5.	Творче завдання до тексту: письмове висловлення власної думки до змісту прочитаного тексту: в 3 класі 2-3 – речення, в 4 класі – 4-5 речень****	1	2 бали***	2 бали
Разом		6	-	12 балів

* оцінювання навички читання мовчки здійснюється за тими ж вимогами, що і під час поточної перевірки;

** якщо завдання виконано частково, неточно – 1 балом;

***якщо у творчому завданні учень логічно, правильно висловлює думку, обґрунтовує її, дає свою оцінку вчинкам героїв, описаним подіям, завдання оцінюється 2 балами;

**** бали за письмову частину роботи з читання виставляють без урахування помилок за грамотність.

Для підсумкової перевірки можуть готуватись контрольні роботи з іншими підходами до структурування і комбінування завдань, але з обов'язковим дотриманням вимог до навчальних досягнень учнів, зазначених у чинній програмі з навчального предмета.

УКРАЇНСЬКА МОВА, МОВИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

(мови вивчення: споріднені і неспоріднені)

1-4 класи

Об'єктами поточної перевірки навчальних досягнень учнів 1 класу з мови вивчення є досвід мовленнєвої діяльності:

аудіативні уміння;

говоріння (усне діалогічне і монологічне мовлення).

Орієнтовні вимоги до поточних перевірок та оцінювань аудіативних умінь та усного й діалогічного мовлення з мови вивчення у 1 класі такі самі як і в 1 класі з мови навчання.

У 1 класі не проводять підсумкових перевірок з мови вивчення.

Об'єкти поточної і підсумкової перевірок навчальних досягнень учнів у 2-4 класах з мови вивчення такі самі як і з мови навчання у 1-3 класах.

Зведений перелік робіт з підсумкової перевірки, які проводяться в 2-4 класах з мови вивчення

Вид перевірки	2 клас		3 клас		4 клас	
	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.
Навичка читання вголос (усно)	-	1		1		1
Навичка читання мовчки(письмово)	-	-	-	-	1	1
Аудіювання (письмово)	1	1	1	1	1	-
Усний переказ прочитаного твору (усно)	-	1	1	-	1	-
Робота з літературним твором (письмово)		-		1		1
Списування	-	1	1	-	1	-
Диктант	-	-	-	1	-	1
Перевірка мовних знань і вмінь	-	-	1	1	1	1
Письмовий переказ	-	-		1		1
Письмовий діалог	-	-	1		1	
Підсумкова контрольна робота/ Державна підсумкова атестація	-	-	-	-	-	1
Загальна кількість перевірок за семестр	1	4	5	6	6	7

Поточні і підсумкові перевірки та оцінювання навчальних досягнень учнів з мови вивчення у 2 класі проводять за тими ж вимогами, що і в 1 класі з мови навчання – навчання грамоти; у 3 класі з мови вивчення за тими ж вимогами, що у 2 класі з мови навчання – мова, літературне читання; у 4 класі з мови вивчення за тими ж вимогами, що у 3 класі з мови навчання – мова, літературне читання.

Обсяги текстів для аудіювання, читання, списування, диктантів, переказів, кількість реплік діалогів для споріднених мов такі самі, як і відповідні обсяги, визначені для перевірок з мови навчання: у 2 класі такі ж, що і в 1 класі з мови навчання; у 3 класі такі ж, що у 2 класі з мови навчання; у 4 класі такі ж, що у 3 класі з мови навчання.

Для неспоріднених мов обсяги текстів для аудіювання, читання, списування, диктантів, переказів, кількість реплік діалогів зменшується на 25% від обсягів відповідних видів перевірок для споріднених мов.

Для організації само- та ваємоперевірки учнями темпу читання, а також одержання вчителем фактичного матеріалу для вибудовування стратегії організації роботи учнів на уроках подано показники. Вони є орієнтиром для розвитку темпу читання, а не перевірки та оцінювання.

Кількісні показники темпу читання вголос для розвитку темпу читання (на кінець навчального року)

Клас	Неспоріднені мови	Споріднені мови
2	15-20 сл./хв	20-30 сл./хв
3	35-45 сл./хв	50-60 сл./хв
4	65-70 сл./хв	75-80 сл./хв

МАТЕМАТИКА

1-4 класи

Об'єктами поточної і підсумкової перевірок навчальних досягнень учнів 1-4 класів з **математики** є складники математичної компетентності: обчислювальні уміння і навички; уміння і навички розв'язування задач; застосування властивостей, правил, алгоритмів, залежностей; виконання вимірювань та геометричних побудов.

Поточна перевірка здійснюється як в усній, так і письмовий формах і оцінюється за пропонуваними вимогами.

Вимоги до оцінювання усних відповідей учнів під час поточної перевірки

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця розрізняє математичні об'єкти, подані в готовому вигляді (поняття, дії, правила, окремі геометричні форми в довкіллі); виконує найпростіші математичні операції за допомогою вчителя

	2	Учень/учениця розрізняє окремі об'єкти вивчення (математичні поняття за їх ознаками, формули); виконує найпростіші математичні операції на рівні копіювання зразка виконання
	3	Учень/учениця розрізняє об'єкти вивчення (математичні операції, моделі задач); виконує елементарні математичні операції після детального кількарязового їх пояснення вчителем
Середній	4	Учень/учениця частково відтворює засвоєну навчальну інформацію, наводить приклади за аналогією або за підказкою вчителя; розуміє математичну термінологію; розв'язує однотипні математичні операції за наданим зразком
	5	Учень/учениця відтворює засвоєну навчальну інформацію за допомоги вчителя (називає суттєві ознаки математичних об'єктів); частково використовує математичну термінологію; виконує математичні операції, але не вміє пояснити свої дії
	6	Учень/учениця відтворює навчальну інформацію у засвоєній послідовності (за допомоги вчителя формулює правила, закони й залежності, ілюструє їх прикладами); частково коментує способи виконання математичних операцій
Достатній	7	Учень/учениця виділяє суттєві ознаки математичних понять; формулює прості висновки; застосовує знання й уміння під час виконання математичних завдань за знайомим алгоритмом; частково пояснює свої дії
	8	Учень/учениця розкриває сутність математичних понять, ілюструє їх прикладами; самостійно виконує математичні операції; детально пояснює свої дії
	9	Учень/учениця усвідомлено відтворює навчальний зміст, ілюструє відповіді прикладами з реального життя; виконує завдання, які потребують значної самостійності; виправляє помилки, на які вказує вчитель
Високий	10	Учень/учениця вільно володіє програмовим матеріалом, встановлює міжпонятійні зв'язки, комбінує елементи навчальної інформації і способи діяльності для одержання іншого шляху виконання завдання; аналізує та обґрунтовує способи виконання математичних операцій; знаходить і виправляє власні помилки
	11	Учень/учениця демонструє гнучкі знання; описує варіативні ситуації, в яких можна застосовувати певне знання чи вміння; будує алгоритми виконання математичних завдань; застосовує елементи пошукової діяльності; володіє навичками самоконтролю
	12	Учень/учениця виявляє системність знань і способів математичної діяльності, використовує набутий досвід у змінених навчальних умовах і життєвих ситуаціях; демонструє нестандартний підхід до розв'язування навчальних і практично зорієнтованих задач; об'єктивно оцінює свою роботу

Вимоги до оцінювання письмових робіт учнів під час поточної перевірки

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Робота виконувалась, але допущено 12 і більше грубих помилок
	2	Правильно виконано менше 1/3 роботи або в роботі допущено 10-11 грубих помилок
	3	Правильно виконано 1/3 роботи або в роботі допущено 8-9 грубих помилок
Середній	4	Правильно виконано 2/5 роботи або в роботі допущено 6-7 грубих помилок
	5	Правильно виконано половину роботи або виконано роботу в повному обсязі й допущено 5 грубих помилок
	6	Правильно виконано 3/5 роботи або виконано роботу в повному обсязі й допущено 4 грубі помилки
Достатній	7	Правильно виконано 2/3 роботи або виконано роботу в повному обсязі й допущено 3 грубі помилки
	8	Правильно виконано 3/4 роботи або виконано роботу в повному обсязі й допущено 2 грубі помилки
	9	Робота виконана в повному обсязі, але допущено 1 грубу й 1 негрубу помилку
Високий	10	Робота виконана в повному обсязі, але допущено 1 негрубу помилку
	11	Робота виконана правильно в повному обсязі окрім завдання підвищеної складності або творчого характеру
	12	Робота виконана правильно в повному обсязі, в тому числі завдання підвищеної складності або творчого характеру

Під час перевірки слід розрізняти грубі й негрубі помилки. Дві негрубі помилки рекомендуємо прирівнювати до однієї грубої.

До грубих помилок належать:

неправильне обчислення у завданні, мета якого – перевірка обчислювальних умінь і навичок

неправильне розв'язання задачі (пропуск дії, неправильний добір дії, зайва дія)

незнання або неправильне застосування властивостей, правил, алгоритмів, залежностей

невідповідність виконаних вимірювань та геометричних побудов умові завдання.

Негрубими помилками є:

неправильно виконане обчислення у випадку, коли метою завдання не передбачена перевірка обчислювальних умінь і навичок;

відсутність пояснювального тексту, відповіді завдання, назви величин або невідповідність їх виконаним діям та отриманим результатам²

не доведене до логічного кінця робота з перетворення іменованих чисел з одних одиниць вимірювання в інші;

неправильне за стилістикою формулювання запитання чи відповіді задачі²

неправильне списування даних завдання за умови правильного його виконання²

помилки у записах математичних термінів, символів, позначеннях геометричних фігур.

Якщо учень (учениця) самостійно знаходить і охайно виправляє допущену помилку, то це не вважається недоліком роботи.

Підсумкова перевірка і підсумкове оцінювання

Підсумкова тематична перевірка здійснюється у формі тематичної контрольної роботи в кінці вивчення теми/тем (2-4 кл.) і в кінці навчального року (1 кл., 4 кл.). Протягом навчального року проводять 8 тематичних контрольних робіт, одна з яких з перевірки сформованості навичок усних обчислень.

Зведений перелік тематичних перевірок робіт, які проводять в 1-4 класах з математики

Вид перевірки	1 клас	2 клас		3 клас		4 клас	
	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.	I сем.	II сем.
Тематична контрольна робота		4	3	4	3	4	3
Тематична контрольна робота з перевірки сформованості навичок усних обчислень			1		1		1
Підсумкова контрольна робота/ Державна підсумкова атестація	1	–	–	–	–	–	1
Загальна кількість перевірок за семестр	1	4	4	4	4	4	5

Тематична контрольна робота може бути: *комбінованою*, що складається з завдань на обчислення, розв'язання задачі, рівняння, завдань з іменованими числами та геометричного матеріалу; *тестовою*, що складається із тестових завдань закритого і відкритого типів.

Залежно від теми, контингенту класу вчитель може обирати або комбіновану або тестову контрольну роботу. Загальна кількість перевірок за семестр від вибору кількості комбінованих та тестових робіт не змінюється. При цьому протягом навчального року комбінованих робіт має бути не менше 4.

Усі письмові обчислення до завдань мають виконуватись у зошиті.

Тестову роботу для 1-2 класів пропонується складати з 3 завдань закритого типу та 2 завдань відкритого типу, одне з яких з короткою відповіддю, а інше – з розгорнутою. Комбіновану контрольну роботу для 1-2 класів складають з 3 завдань на

обчислення, по 1 – на розв’язання задачі та геометричний матеріал, рівняння, завдань з іменованими числами.

**Вимоги до формування змісту і оцінювання
комбінованої контрольної роботи для 3-4 класів**

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Задача	1	3 бали*	3 бали
2.	Завдання на перевірку обчислювальних умінь і навичок	3	1 бал	3 бали
3.	Завдання пов’язані величинами	1	1 бал	1 бали
4.	Завдання на розв’язання рівнянь, буквених виразів	1	1 бал	1 бали
5.	Геометричний матеріал	1	2 бали**	2 бали
6.	Творче завдання або завдання з логічним навантаженням	1	2 бали	2 бали
Разом		8	-	12 балів

**Вимоги до формування змісту і оцінювання
тестової контрольної роботи в 3-4 класах**

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох запропонованих варіантів	3	1 бал	3 бали
2.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами	2	2 бали*	4 бали
3.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю	1	2 бали*	2 бали
4.	Завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю (задача)	1	3 бали**	3 бали
Разом		7	-	12 балів

* якщо хід розв'язування задачі неправильний, учень не отримує жодного балу за цей вид роботи; якщо неправильним є вибір останньої дії – 2 бали; якщо неправильним є вибір однієї дії (другої або третьої) та/чи є помилка в обчисленні – 1 бал; за помилки в обчисленнях при дотриманні ходу розв'язання задачі знімається 1 бал;

** якщо завдання виконано частково, воно оцінюється 1 балом.

Для підсумкової перевірки контрольні роботи можуть укладатись з іншими підходами до структурування і комбінування завдань, але з обов'язковим дотриманням вимог до навчальних досягнень учнів, зазначених у чинній програмі з навчального предмета.

Окремим видом тематичної перевірки є перевірка навички **усних обчислень** у межах програмових вимог. Її здійснюють один раз за семестр у письмовій формі (математичний диктант, робота на картках тощо). Обсяг цієї роботи має містити не більше 12 арифметичних операцій. Тривалість цієї роботи учитель визначає зважаючи на контингент класу, але не більше 25 хвилин.

ПРИРОДОЗНАВСТВО

1-4 класи

Поточна перевірка і поточне оцінювання

Об'єктами поточної перевірки з природознавства є складники предметної природознавчої компетентності:

знання (у формі фактів, понять) про предмети і явища природи, їх взаємозв'язки і залежності між ними;

уміння виконувати різні види навчально-пізнавальних дій щодо об'єктів природи та інформації про них;

уміння застосовувати спеціальні методи пізнання об'єктів природи (дослід, практичну роботу, спостереження);

уміння виконувати практичні дії з об'єктами природи;

уміння оцінювати об'єкти природи, а також власну поведінку та інших людей серед природи;

уміння застосовувати набуті знання й навички у своєму повсякденному житті;

уміння творчого застосування набутих природничих знань і способів діяльності в змінених ситуаціях²

досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу і природи, до різноманітних видів діяльності, зокрема природоохоронної.

Поточна перевірка здійснюється у процесі усного або письмового опитування, бесід, спостережень, практичних робіт, дослідів, проектів, тестових і творчих завдань, дидактичних ігор тощо.

Вимоги до поточного оцінювання навчальних досягнень учнів

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
--	------	--

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
	1	<p>Учень/учениця відтворює окремі факти та елементарні уявлення не усвідомлюючи їх суті.</p> <p>Спостерігає за виконанням практичних робіт, але не може пояснити сутність виконання кожної з її частин</p>
	2	<p>Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу на рівні копіювання зразка, має елементарні уявлення лише за допоміжними запитаннями вчителя, допускаючи неточності і помилки, частково розуміючи відтворене.</p> <p>Спостерігає за виконанням практичних робіт, повторює висновки про результати спостережень зі значними помилками, не усвідомлюючи їх суті</p>
Початковий	3	<p>Учень/учениця відтворює незначну частину навчального матеріалу; за допомогою вчителя виконує елементарні завдання, потребує детального кількарядового пояснення їх виконання.</p> <p>Практичні роботи виконує зі значною допомогою вчителя; спостерігає за дослідами, які проводить вчитель, але не може їх пояснити; може назвати окремі норми екологічної поведінки в місцевому природному середовищі; включається в роботу малої групи співробітництва, але не виявляє ініціативи і виконує роботу лише за зразком</p>
	4	<p>Учень/учениця відтворює частину навчального матеріалу у формі понять за допомогою вчителя, віддає перевагу конкретному перелічуванню тіл, явищ, їх ознак; має утруднення встановлювати зв'язки й залежності між тілами і явищами природи, спрогнозувати результат діяльності людини та її вплив на природу. Під час практичної роботи може повторити за зразком певну операцію, дію; виконує елементарні завдання</p>
Середній	5	<p>Учень/учениця за допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал, дає визначення понять, допускаючи помилки й неточності, за допомогою вчителя встановлює нескладні зв'язки між природними тілами; виявляє істотні й неістотні ознаки об'єктів, але має утруднення аналізувати об'єкти у логічній послідовності; порівнює природні тіла і явища за однією ознакою та за навідними запитаннями вчителя.</p> <p>Під час виконання практичних робіт виконує прості досліди за детальною інструкцією вчителя, уміє копіювати зразок виконання певної навчальної дії</p>

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
	6	<p>Учень/учениця буде відповідь у засвоєній послідовності; виконує дії за зразком у подібній ситуації; відповіді доповнює й уточнює за навідними запитаннями вчителя, ілюструє її прикладами з підручника, зошита з друкованою основою, з дидактичних матеріалів; порівнює природні об'єкти не менш, ніж за 2 вказаними ознаками.</p> <p>Практичні роботи виконує за зразком або алгоритмом (планом) наданим учителем; за вказівкою визначає та виконує завдання у малій групі співробітництва</p>
Достатній	7	<p>Учень/учениця відтворює зміст природничих понять, називає їх істотні та неістотні ознаки, уміє наводити приклади з підручника на підтвердження певних думок, стисло переказує доступний за обсягом текст природничого характеру; порівнює природні об'єкти не менш, ніж за 3 вказаними ознаками; робить спроби висловлювати власні судження.</p> <p>Практичні роботи проводить самостійно, користуючись планами, інструкціями, складеними за допомогою вчителя; частково контролює і оцінює власні навчальні дії</p>
	8	<p>Учень/учениця достатньо повно відтворює навчальний матеріал і застосовує його у стандартних ситуаціях; володіє способами діяльності за певним алгоритмом; відповідає на питання логічно, але з окремими неточностями; знаходить значення зазначених термінів у довідковій літературі; знаходить і систематизує інформацію за двома і більше заданими джерелами.</p> <p>Практичні роботи, дослідження та спостереження виконує за інструкцією з незначною допомогою вчителя і правильно робить часткові висновки про результати і способи виконання робіт; оцінює конкретні приклади поведінки у природі, власну діяльність</p>
	9	<p>Учень/учениця володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних та частково змінених ситуаціях; може спланувати дії для здійснення пошукової діяльності; знаходить необхідну інформацію в додаткових джерелах інформації; обговорює отриману інформацію, застосовує отримані знання в повсякденній діяльності; здійснює самооцінку власних навчальних досягнень за запропонованим зразком.</p> <p>Самостійні і практичні роботи виконує під опосередкованим керівництвом учителя/ учительки. Називає основні етапи виконання дослідів і практичних робіт та знає основні прилади, їх призначення</p>

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Високий	10	Учень/учениця володіє системою природничих понять у межах, визначених навчальною програмою, встановлює як внутрішньопонятійні, так і міжпонятійні зв'язки; вміє розпізнавати тіла і явища природи, які охоплюються засвоєними поняттями різного рівня узагальнення; порівнює природні об'єкти не менш ніж за 34 ознаками; відповідь аргументує, використовуючи приклади із життя, опираючись на власний досвід; користується найпростішими вимірювальними приладами, застосовує знання для пояснення та оцінки різноманітних процесів і явищ; планує власну навчальну діяльність з предмета, навчальнодослідних або іншого типу завдань
	11	Учень /учениця має гнучкі знання в межах вимог навчальної програми, вміє застосовувати набуті навички за аналогією і в нових нестандартних ситуаціях; здатен і готовий використовувати отримані знання та вміння в повсякденному житті; фіксує основний зміст навчального тексту у вигляді плану; заповнює запропоновані таблиці; використовує додаткові джерела інформації при вирішенні навчальних завдань; самостійно виконує практичні, творчі завдання, спостереження і дослідження; виступає перед класом; оцінює власний внесок у діяльність малої групи співробітництва
	12	Учень/учениця має системні, міцні знання про різноманіття тіл, речовин та явищ природи і їх найпростіші класифікації; методи (визначені програмою) вивчення природи; усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; використовує вивчені природничі терміни у власних усних повідомленнях із застосуванням ілюстративного матеріалу і в письмових відповідях; виступає перед класом; бере участь у роботі групи співробітництва відповідно до зазначеної ролі; описує власні спостереження або досліди, визначає мету спостереження або дослідження, умови проведення роботи і отримані результати; використовує набуті знання, уміння та навички в практичній діяльності та в повсякденному житті

Підсумкова перевірка і підсумкове оцінювання

Об'єктами підсумкової перевірки з природознавства є:

знання (у формі фактів, понять) про предмети і явища природи, їх взаємозв'язки і залежності між ними;

уміння виконувати різні види навчально-пізнавальних дій щодо об'єктів природи та інформації про них;

уміння оцінювати об'єкти природи, а також власну поведінку та інших людей серед природи;

уміння застосовувати набуті знання й навички у своєму повсякденному житті;

уміння творчого застосування набутих природничих знань і способів діяльності в

змінених ситуаціях?

досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу і природи, до різноманітних видів діяльності, зокрема природоохоронної.

Підсумкова перевірка здійснюється письмово у формі тематичної контрольної роботи в кінці вивчення теми (2-4 кл.). Протягом навчального року передбачається 6 тематичних контрольних робіт (по 3 роботи у кожному семестрі).

Тематична контрольна робота може бути: *комбінованою*, що включає завдання з кожного об'єкта, що підлягає підсумковій перевірці; *тестовою*, що складається із тестових завдань закритого і відкритого типів.

Залежно від теми, контингенту класу вчитель може обирати або комбіновану або тестову контрольну роботу. Загальна кількість перевірок за семестр від вибору кількості комбінованих робіт не змінюється. При цьому протягом навчального року комбінованих робіт має бути не більше 3.

У 2 класі для контрольної роботи добирають 6 завдань – по 1 завданню з кожного об'єкта, що підлягає підсумковій перевірці: підкреслити певне слово, дати коротку відповідь на запитання, з'єднати поняття із відповідним малюнком тощо. Контрольна робота у 2 класі не передбачає розгорнутих відповідей. Тестові роботи складаються з 3 завдань закритого типу з вибором однієї відповіді з трьох пропонуваніх варіантів і 2 завдань відкритого типу.

Вимоги до формування змісту і оцінювання комбінованої контрольної роботи у 3-4 класах

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання на перевірку знань про предмети і явища природи, їх взаємозв'язки і залежності між ними	3	1 бал	3 бали
2.	Завдання на перевірку умінь виконувати різні види навчально-пізнавальних дій щодо об'єктів природи та інформації про них	1	1 бал	1 бали
3.	Завдання на перевірку умінь оцінювати об'єкти природи, а також власну поведінку та інших людей серед природи	2	1 бал	2 бали
4.	Завдання на перевірку умінь застосовувати набуті знання й навички у своєму повсякденному житті	2	1 бал	2 бали
5.	Завдання на перевірку досвіду емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу і природи, до різноманітних видів діяльності	1	2 бали	2 бал

б.	Завдання на перевірку умінь творчого застосування набутих природничих знань і способів діяльності в змінених ситуаціях	1	2 бали	2 бали
Разом		10	-	12 балів

**Вимоги до формування змісту і оцінювання
тестової контрольної роботи у 3-4 класах**

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох запропонованих варіантів	3	1 бал	3 бали
2.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами	2	2 бали	4 бали
3.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю	1	2 бали	2 бали
4.	Завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю	1	3 бали	3 бали
Разом		7	-	12 балів

Для підсумкової перевірки можуть готуватись контрольні роботи з іншими підходами до структурування і комбінування завдань, але з обов'язковим дотриманням вимог до навчальних досягнень учнів, зазначених у чинній програмі з навчального предмета.

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

*Додаток 2
до наказу МОН України
від 21.08.2013 №1222*

Вступ

Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи розроблені відповідно до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової та повної загальної

середньої освіти» та наказу МОНмолодьспорту від 13.04. 2011 року № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти», зареєстрованого у Міністерстві юстиції від 11.05. 2011 року № 566/19304.

Вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів основної школи набувають чинності поетапно:

- у 5 класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2013/14 навчального року;
- у 6 класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2014/15 навчального року;
- у 7 класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2015/16 навчального року;
- у 8 класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2016/17 навчального року;
- у 9 класах загальноосвітніх навчальних закладів – з 2017/18 навчального року.

Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за 12бальною шкалою.

Змістом вимог до оцінювання є виявлення, вимірювання та оцінювання навчальних досягнень учнів, які структуровані у навчальних програмах, за предметами.

Відповідно до ступеня оволодіння знаннями і способами діяльності виокремлюються чотири рівні навчальних досягнень учнів: початковий, середній, достатній, високий.

I початковий рівень, коли у результаті вивчення навчального матеріалу учень:

- називає об'єкт вивчення (правило, вираз, формули, геометричну фігуру, символ тощо), але тільки в тому випадку, коли цей об'єкт (його зображення, опис, характеристика) запропонована йому безпосередньо;
- за допомогою вчителя виконує елементарні завдання.

II середній рівень, коли учень повторює інформацію, операції, дії, засвоєні ним у процесі навчання, здатний розв'язувати завдання за зразком.

III достатній рівень, коли учень самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, вміє виконувати певні операції, загальна методика і послідовність (алгоритм) яких йому знайомі, але зміст та умови виконання змінні.

IV високий рівень, коли учень здатний самостійно орієнтуватися в нових для нього ситуаціях, складати план дій і виконувати його, пропонувати нові, невідомі йому раніше розв'язання, тобто його діяльність має дослідницький характер.

Кожен наступний рівень вимог включає вимоги до попереднього, а також додає нові.

Оцінювання здійснюється у процесі повсякденного вивчення результатів навчальної роботи учнів, а також за результатами перевірки навчальних досягнень учнів: усної (індивідуальне, групове, фронтальне опитування), письмової (самостійна робота, контрольна робота, тематична контрольна робота, тестування, та інші).

Навчальний заклад може використовувати інші системи оцінювання навчальних досягнень учнів за погодженням з місцевим органом управління освітою. При цьому оцінки за семестри, рік, результати державної підсумкової атестації переводяться у бали відповідно до цих критеріїв.

З метою підвищення мотивації учнів до навчання, формування ключових компетентностей, підвищення об'єктивності оцінювання впродовж всього періоду навчання, градації значущості балів за виконання різних видів робіт можна застосовувати рейтингову систему оцінювання.

Українська мова та мови національних меншин

Оцінювання результатів навчання української мови та мов національних меншин здійснюється на основі компетентнісного, особистісно орієнтованого, комунікативнодіяльнісного й соціокультурного підходів до шкільного мовного курсу, які насамперед мають забезпечити розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої культури, комунікативної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій.

Оцінювання мовленнєвої компетентності учнів

I. Аудіювання (слухання розуміння)

Оцінюється здатність учнів сприймати на слух незнайоме за змістом висловлювання з одного прослуховування: розуміти мету висловлювання; фактичний зміст; причиннонаслідкові зв'язки; тему й основну думку висловлювання; виражальнозображувальні засоби прослуханого тексту; давати оцінку прослуханому.

II. Читання

Читання вголос

Оцінюється здатність учнів:

- демонструвати певний рівень розуміння прочитаного;
- виявляти вміння читати з достатньою швидкістю, плавно, з гарною дикцією, відповідно до орфоепічних та інтонаційних норм;
- виражати за допомогою темпу, тембру, гучності читання особливості змісту, стилю, авторський задум;
- пристосовувати читання до особливостей слухачів (ступеня підготовки, зацікавленості певною темою тощо);
- емоційно реагувати на прочитане;
- знаходити в тексті незнайомі слова.

Вимоги до оцінювання

Рівень	Бали	Характеристика читання
Початковий	13	Учні демонструють повільне, емоційно невиразне читання; структурують текст і речення; зрідка вдаються до засобів виразного читання, інтонують речення зі значною кількістю помилок;
Середній	46	Учні читають зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення; демонструють недостатньо плавне й виразне читання; припускаються помилок в інтонуванні, вимові, не завжди роблять логічний наголос; читають недостатньо емоційно; не вирізняють у тексті незнайомі слова.
Достатній	79	Учні читають плавно, емоційно виразно, з належною швидкістю, правильно інтонують речення й самостійно поділяють їх на смислові відрізки, але припускаються певних помилок чи недоліків (у вираженні авторського задуму, виконанні комунікативного завдання; дотриманні норм орфопії, дикції тощо); не завжди вирізняють у тексті незнайомі слова.
Високий	1012	Учні читають плавно, швидко, емоційно виразно, із дотриманням орфоепічних та інтонаційних норм; поділяють речення на смислові відрізки; розуміють авторський задум, стильові особливості тексту, успішно розв'язують комунікативне завдання; звертають увагу на незрозумілі слова.

Читання мовчки

Оцінюється здатність учнів:

- читати незнайомий текст із належною швидкістю;
- розуміти й запам'ятовувати після одного прочитання фактичний зміст;
- визначати причиннонаслідкові зв'язки між частинами тексту;
- відрізняти тему й ідею (основну думку) висловлювання;
- спостерігати й виявляти ті засоби, за допомогою яких автор досягає мети;
- знаходити в тексті незнайомі слова;
- демонструвати різні види читання.

III. Говоріння й письмо (діалогічне та монологічне мовлення)

Діалогічне мовлення

Оцінюється здатність учнів: ініціювати комунікативну взаємодію; налагоджувати й підтримувати міжособистісну комунікацію; адекватно реагувати на співрозмовника; демонструвати певний рівень обізнаності з теми, що обговорюється; висловлювати особисту позицію щодо теми, яка обговорюється; добирати аргументи на підтвердження власної позиції; здійснювати адекватний добір мовновиражальних засобів; формулювати різні запитання й давати розгорнуту відповідь; у виборі рішень керуватися системою цінностей, схвалених суспільством; володіти типами мовленнєвої діяльності; відчувати стан співрозмовника; організувати конструктивне розв'язання конфліктних ситуацій; користуватися прийомами стимулювання й підтримання розмови; дотримуватися теми спілкування; дотримуватися норм літературної мови; демонструвати певний рівень вправності у процесі діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо).

Вимоги до оцінювання діалогічного мовлення

Рівень	Характеристика складених учнями діалогів	Бали
Початковий	Учень (учениця) бере участь у діалозі за найпростішою за змістом мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати прості й однотипні за будовою запитання, припускаючись помилок різного характеру; демонструє небагатий лексикофразеологічний запас; допускає мовні й логічні помилки; не ініціює спілкування; не використовує прийоми налагодження й підтримання контакту; губиться в конфліктній ситуації; комунікативної мети досягає частково.	13
Середній	Учень (учениця) досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, дотримується основних правил поведінки під час розмови, норм етикету, проте йому бракує самостійності суджень, аргументації в досягненні комунікативної мети, лаконізму, інформаційної новизни; демонструє елементарні правила ввічливості під час розмови; як репліки використовує переважно прості й неповні речення; добирає переважно слабкі аргументи; ставить елементарні запитання, однак інколи губиться під час відповіді на поставлені йому запитання.	46
Достатній	Учень (учениця) загалом вправно бере участь у діалозі на основі проблемної ситуації, демонструє достатню обізнаність у темі розмови, здатність ініціювати спілкування, вправність у добір прийомів підтримання міжособистісної комунікації; дотримується культури мовлення, чітко висловлює думки, виявляє вміння формулювати цікаві запитання, дати влучну, дотепну відповідь; його репліки розгорнуті, змістовні, переконливі; у ставленні до співрозмовника толерантний, стриманий, коректний; але в діалозі трапляються недоліки: відхилення від теми, нечітко виражена особиста позиція співрозмовників, недостатньо сильних аргументів; у мовленні допускає помилки.	79

Високий	Учень (учениця) вправно бере участь у діалозі на основі будьякої ситуації, уміє слухати й дотримується почерговості у розмові, демонструє мовну вправність (дотримання норм літературної мови, правил культури мовлення); добре обізнаний у темі розмови; переконливо й оригінально аргументує свою позицію, добираючи сильні докази, зокрема й з власного досвіду, зіставляє й аналізує різні погляди на предмет, із розумінням ставиться до думки іншого, дотримується правил поведінки й мовленнєвого етикету в розмові; виявляє здатність конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації.	1012
---------	---	------

Монологічне мовлення

Говоріння (усні переказ і твір); письмо (письмові переказ і твір)

Оцінюється здатність учнів: виявляти обізнаність із теми, що розкривається (усно чи письмово); здобувати потрібну інформацію в різноманітних джерелах (зокрема користуватися ІКТ) для створення власних усних і письмових висловлювань; будувати висловлювання певного обсягу, типу й стилю, добираючи й упорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо) і використовуючи мовні засоби оформлення; продукувати чітке, плавне, зв'язне мовлення з ефективною логічною структурою, що допомагає слухачеві сприйняти й запам'ятати почуте; будувати композиційно й змістовно завершене висловлювання; урахувати мету спілкування, адресата мовлення; формулювати основну думку висловлювання; розкривати тему висловлювання тощо.

Під час оцінювання усного монологічного мовлення враховуються також такі аспекти: здатність дотримуватися культури мовлення й правил спілкування з урахуванням мовленнєвих ситуацій; виявляти певний рівень творчої діяльності; вільно й невимушено триматися перед слухачами, підтримувати з ними зоровий контакт; доцільно й ефективно використовувати позамовні засоби (постава, міміка, жести).

Вимоги до оцінювання монологічного мовлення

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
	1	Учень (учениця)будує лише окремі не пов'язані між собою речення; бідне лексичне і граматичне оформлення роботи.	1516 і більше	
I. Початковий	2	Створений учнем (ученицею) текст (висловлювання) характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; лексика і граматична будова мовлення потребують збагачення й урізноманітнення.	1314	910
I. Початковий	3	Учень (учениця)демонструє висловлювання, що не є завершеним текстом; у роботі порушена послідовність й чіткість викладення власних думок; недостатньо сформовані вміння дотримуватися змістової і стилістичної єдності; активний словник бідний, граматична будова висловлювання недосконала.	1112	
II. Середній	4	Створений учнем (ученицею) текст (висловлювання) за обсягом становить трохи більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; бракує повноти, ґрунтовності, послідовності й переконливості у формулюванні думок; порушено пропорційність композиційних частин; чіткішого розмежування потребують основна й другорядна інформація; урізноманітнення потребує лексикофразеологічний запас і граматична будова; немає самостійних суджень і висновків.	910	

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
	5	За обсягом робота близька до норми, композиційно завершена; проте потребує більше самостійних суджень, узагальнень і ґрунтовних висновків; удосконалення потребує лексичне оформлення; основна думка формулюється невиразно, стандартно; бракує сильних аргументів, яскравих мовних засобів.	78	78
	6	За обсягом висловлювання сягає норми; композиційна будова пропорційна; для повного розкриття теми бракує доказовості, самостійних суджень; виклад загалом зв'язний, але учень не вміє самостійно творчо мислити, належно аргументувати думки, влучно добирати слова й вирази, демонструвати багатство синтаксичних конструкцій.	56	
III. Достатній	7	Учень (учениця) виявляє обізнаність із теми; демонструє здатність самостійно створювати зв'язний, із елементами самостійних суджень текст, (з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але подекуди порушує логіку викладу думок; бракує сильних аргументів на користь основної думки; потребує вдосконалення грамотності і збагачення засобами виразності активний словник.	4	
	8	Учень (учениця) самостійно будує (з урахуванням виду переказу), осмислене висловлювання; виявляє обізнаність із теми, добирає переконливі аргументи на користь власної позиції, однак словник, граматичне і стилістичне оформлення роботи потребують урізноманітнення.	3	56
	9	Учень (учениця) демонструє здатність самостійно будувати висловлювання певного обсягу, типу і стилю, добираючи й упорядковуючи необхідний для реалізації задуму матеріал; виклад думок послідовний, достатній для розкриття теми, логічний (з урахуванням виду переказу); авторська позиція загалом чітка й зрозуміла; вдало дібрано лексичні засоби, однак потребує вдосконалення граматичне оформлення роботи; урізноманітнює синтаксичну будову твору; демонструє навички робити висновки й узагальнення; розмежовувати сильні й слабкі аргументи.	1+1 (НЕГРУБА)	
IV. Високий	10	Учень (учениця) самостійно будує (з урахуванням виду переказу) текст, орієнтований на комунікативне завдання, чітко дотримується композиційної пропорційності, висловлює власну думку, аргументує різні погляди на проблему (зіставляє свою позицію з авторською), робота демонструє багатий активний лексикофразеологічний словник, граматичну правильність; дотримується стильової єдності й виразності тексту. У роботі бракує засобів мовної виразності.	1	3

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
	11	Учень (учениця) самостійно буде (з урахуванням виду переказу) оригінальний текст, орієнтований на комунікативне завдання, чітко дотримується композиційної пропорційності, висловлює власну думку, аргументує різні погляди на проблему (зіставляє свою позицію з авторською), робота демонструє багатий активний лексикофразеологічний словник і мовну грамотність; здатність творчо мислити, уявляти, фантазувати, дотримується стильової єдності й виразності тексту; використовує мовні засоби виразності.	1 (негруба)	2
	12	Учень (учениця) самостійно буде (з урахуванням виду переказу) яскравий оригінальний за ідеєю й мовним оформленням текст, орієнтований на комунікативне завдання, чітко дотримується композиційної пропорційності, висловлює власну думку, аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, робота демонструє багатий активний лексикофразеологічний словник і мовну грамотність; здатність творчо мислити, уявляти, фантазувати, робота відзначається стилістичною довершеністю, наявністю оригінальних мовних засобів виразності. Робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю й різноманітністю, стилістичною довершеністю.	–	1

Оцінювання мовної компетентності учнів **IV. Оцінювання знань з мови й мовних умінь**

У процесі навчання української мови та мов національних меншин застосовують такі види контролю: поточний, тематичний, семестровий, річний і державна підсумкова атестація.

Поточне оцінювання розглядаємо як обов'язковий компонент процесу оволодіння учнями навчальним матеріалом уроку. Поточний контроль здійснюється в процесі поурочного вивчення теми. Основні завдання його такі: мотивувати учнів до активної діяльності; визначати рівень розуміння й первинного засвоєння учнями окремих елементів змісту теми, встановлення зв'язків між ними й засвоєним змістом попередніх тем; закріплювати здобуті знання, набуті вміння й навички. Цей вид контролю має усну й письмову форми, що передбачають різні види.

Для контрольної перевірки мовних знань і умінь використовуються завдання у тестовій формі, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиницею контролю є вибрані учнями правильні варіанти виконання *завдань тестового характеру й самостійно дібрані приклади*.

Перевірці підлягають знання й уміння з мови, необхідні передусім для правильного використання мовних одиниць. Учням пропонується розпізнавати вивчені мовні явища; групувати, класифікувати; сполучувати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою речень тощо; виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні.

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок і з урахуванням контрольної (тестової) роботи з мовної теми.

Семестровий бал виставляють на основі тематичних оцінок й обов'язкових робіт із різних видів мовленнєвої діяльності й правопису з урахуванням *рівня сформованості навичок учня працювати самостійно й у колективі*. *Річний бал* виставляють на основі семестрових балів.

V. Оцінювання правописної компетентності учнів

Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила і словникові слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформлювати роботу.

Основною формою контролю за рівнем сформованості в учнів правописної компетентності є контрольний диктант. Матеріалом є текст, доступний для учнів певного класу.

Контрольна перевірка з української мови та мов національних меншин здійснюється фронтально та індивідуально. Фронтально оцінюються: аудіювання, читання мовчки, диктант, письмовий переказ і письмовий твір, мовні знання й уміння.

Індивідуально оцінюються: говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос. Для цих видів діяльності не відводять окремого уроку. Результати оцінювання виставляють у колонку без дати й ураховують у найближчу тематичну. Повторне оцінювання всіх видів мовленнєвої діяльності не проводять.

Українська та світова література, літератури національних меншин

Головною метою вивчення предметів „Українська література”, „Світова література”, „Літератури національних меншин” у загальноосвітніх навчальних закладах є залучення учнів до найвищих досягнень національної та світової літератури і культури, національних і загальнолюдських духовних цінностей,

формування комунікативної та літературної компетентностей, розвиток творчих здібностей учнів, виховання в них естетичного смаку, високої читацької та загальної культури, вироблення вмінь самостійно ознайомлюватися зі зразками мистецтва слова, свідомо сприймати втілені в них естетичні й духовні цінності.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішувати такі основні завдання:

- *формувати* в учнів уявлення про художню літературу як мистецтво слова, важливу складову системи мистецтв і духовної культури українського та інших народів світу;
- *виховувати* повагу до духовних скарбів українського народу та всього людства, расову, етнічну, соціальну, гендерну, релігійну, індивідуальну толерантність, здатність формувати, формулювати й активно відстоювати власну точку зору, свою систему життєвих цінностей і пріоритетів, зберігати й примножувати кращі національні традиції;
- *відпрацьовувати* з учнями вміння й навички аналізу художнього тексту, здатність сприймати його з урахуванням авторської концепції й індивідуального стилю, бачити кожен конкретний твір у літературному, культурному та історичному контекстах;
- *давати* школярам оптимальний обсяг літературознавчих понять і термінів, потрібних для повноцінної інтерпретації художніх текстів, розуміння головних закономірностей перебігу літературного процесу;
- *навчати* учнів визначати національну своєрідність і загальнолюдську значущість літературних творів, у тому числі шляхом зіставлення зі зразками різних національних літератур та різних видів мистецтв;
- *розвивати* усне й писемне мовлення школярів, їхнє мислення (образне, асоціативне, абстрактне, критичне, логічне тощо);
- *формувати* в учнів потребу в читанні літературних творів, здатність засвоювати духовноестетичний потенціал художньої літератури;
- *виховувати* повагу до книги як універсального носія інформації,
- *відпрацьовувати* навички розрізнення явищ елітарної та масової культури;
- *прищеплювати* школярам високий естетичний смак.

На уроках літератури домінантною формою навчання і контролю за досягнутими результатами є діалог, який відбувається на всіх етапах навчальної діяльності і спонукає учнів розмірковувати, робити узагальнення і висновки, аргументовано висловлювати власні думки. Під час такого оцінювання обов'язковим має стати: контроль за прочитанням кожним учнем програмових творів, визначення рівня засвоєння їхнього змісту та вироблення вмінь і навичок їхнього аналізу й інтерпретації, перевірка виконання усних і письмових робіт, виразне читання художніх текстів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з української, світової та літератур національних меншин має здійснюватися за такими *вимогами*:

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
I. Початковий	1	Учень (учениця) сприймає навчальний матеріал на елементарному рівні, називає окремі літературні факти або явища.
	2	Учень (учениця) сприймає навчальний матеріал на елементарному рівні, називає окремі літературні факти або явища.
	3	Учень (учениця) сприймає навчальний матеріал, відтворює окремі фрагменти твору (з допомогою вчителя).
II. Середній	4	Учень (учениця) частково відтворює навчальний матеріал на репродуктивному рівні, дає визначення літературного явища без посилання на текст.
	5	Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал і з допомогою вчителя знаходить потрібні приклади у тексті літературного твору.
	6	Учень (учениця) розуміє навчальний матеріал, відтворює значну його частину з допомогою вчителя і самостійно знаходить приклади у тексті.
III. Достатній	7	Учень (учениця) володіє матеріалом і навичками аналізу літературного твору за поданим учителем зразком, наводить окремі власні приклади на підтвердження певних суджень.
	8	Учень (учениця) володіє матеріалом та навичками текстуального аналізу художнього твору, під керівництвом учителя виправляє допущені помилки й добирає аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.
	9	Учень (учениця) володіє матеріалом, навичками текстуального аналізу на рівні ціліснокомплексного уявлення про певне літературне явище, під керівництвом учителя аналізує і виправляє допущені помилки; добирає аргументи на підтвердження висловленого судження або висновку.
IV. Високий	10	Учень (учениця) добре володіє матеріалом та навичками ціліснокомплексного аналізу художнього твору, самостійно оцінює окремі літературні явища, знаходить і виправляє допущені помилки, працює із різними джерелами інформації, систематизує дібрані матеріал.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	11	Учень (учениця) на високому рівні володіє матеріалом, вміннями і навичками ціліснокомплексного аналізу художнього твору, висловлює свої думки, самостійно оцінює явища культурного життя, аргументуючи власну позицію щодо них, виявляє початкові творчі здібності.
	12	Учень (учениця) вільно володіє матеріалом та навичками ціліснокомплексного аналізу літературного твору, виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень щодо різноманітних навчальних завдань, до використання набутих знань та вмінь у нестандартних ситуаціях, має схильність до літературної творчості.

Іноземні мови

Основними видами оцінювання з іноземної мови є поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання та підсумкова державна атестація. Більшість прийомів поточного оцінювання спрямовано на детальну перевірку окремих параметрів мови або вмінь мовлення, яких щойно навчили, тематичне оцінювання проводиться на основі поточного оцінювання і виставляється єдиний тематичний бал. Під час виставлення тематичного балу результати перевірки робочих зошитів не враховуються.

Семестрове оцінювання з іноземної мови проводиться один раз наприкінці семестру за чотирма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо). Оцінка за семестр виставляється на основі тематичних оцінок та семестрового оцінювання.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
		Аудіювання*
Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає на слух найбільш поширені слова у мовленні, яке звучить в уповільненому темпі.
	2	Учень (учениця) розпізнає на слух найбільш поширені словосполучення у мовленні, яке звучить в уповільненому темпі.
	3	Учень (учениця) розпізнає на слух окремі прості непоширені речення і мовленнєві зразки, побудовані на вивченому мовному матеріалі в мовленні, яке звучить в уповільненому темпі.
Середній	4	Учень (учениця) розпізнає на слух прості речення, фрази та мовленнєві зразки, що звучать у нормальному темпі. В основному розуміє зміст прослуханого тексту, в якому використаний знайомий мовний матеріал.
	5	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі.
	6	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі невеликих за обсягом текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися.
Достатній	7	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, сприймає більшу частину необхідної інформації, надану в вигляді оціночних суджень, опису, аргументації.
	8	Учень (учениця) розуміє основний зміст стандартного мовлення у межах тематики ситуативного мовлення яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. В основному сприймає на слух експліцитно надану інформацію.
	9	Учень (учениця) розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також сприймає основний зміст повідомлень та фактичну інформацію імпліцитно надану у повідомленні.
Високий	10	Учень (учениця) розуміє основний зміст мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися, а також основний зміст чітких повідомлень різного рівня складності.
	11	Учень (учениця) розуміє тривале мовлення, яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Вміє знаходити в інформаційних текстах з незнайомим матеріалом необхідну інформацію, надану в вигляді оціночних суджень, опису, аргументації.
	12	Учень (учениця) без особливих зусиль розуміє тривале мовлення й основний зміст повідомлень, сприймає на слух надану фактичну інформацію у повідомленні.

* Обсяг тексту, рівень складності, лексична та граматична наповнюваність, тематика текстів формуються вчителем відповідно до Програмових вимог, для кожного етапу навчання та типу навчального закладу;

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Читання*		
Початковий	1	Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався.
	2	Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі вивчені словосполучення на основі матеріалу, що вивчався.
	3	Учень (учениця) уміє розпізнавати та читати окремі прості непоширені речення на основі матеріалу, що вивчався.
Середній	4	Учень (учениця) уміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, побудовані на вивченому матеріалі. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал.
	5	Учень (учениця) уміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал.
	6	Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал.
Достатній	7	Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням і тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися; уміє знаходити потрібну інформацію в текстах інформативного характеру.
	8	Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, знаходити і аналізувати потрібну інформацію.
	9	Учень (учениця) уміє читати з повним розумінням тексти, використовуючи словник, знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та робити відповідні висновки.
	10	Учень (учениця) уміє читати з розумінням основного змісту тексти, аналізує їх, розуміє прочитаний текст, встановлюючи логічні зв'язки всередині речення та між реченнями.
Високий	11	Учень (учениця) уміє читати тексти, аналізує їх і робить власні висновки, розуміє логічні зв'язки в рамках тексту та між його окремими частинами.
	12	Учень (учениця) уміє читати тексти, аналізує їх і робить висновки, порівнює отриману інформацію з власним досвідом. В повному обсязі розуміє тему прочитаного тексту різного рівня складності.
* <i>Обсяг, тематика, характер текстів для читання визначаються вчителем відповідно до Програмових вимог для кожного етапу навчання та типу навчального закладу.;</i>		
Говоріння*		
Початковий	1	Учень (учениця) знає найбільш поширені вивчені слова, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки.
	2	Учень (учениця) знає найбільш поширені вивчені словосполучення, проте не завжди адекватно використовує їх у мовленні, допускає фонематичні помилки.
	3	Учень (учениця) використовує в мовленні прості непоширені речення з опорою на зразок, має труднощі у вирішенні поставленого комунікативного завдання в ситуаціях на задану тему, допускає фонематичні помилки.
Середній	4	Учень (учениця) уміє в основному логічно розпочинати та підтримувати бесіду, при цьому використовуючи обмежений словниковий запас та елементарні граматичні структури. На запит співрозмовника дає елементарну оціночну інформацію, відображаючи власну точку зору.
	5	Учень (учениця) уміє в основному логічно побудувати невеличке монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, допускаючи незначні помилки при використанні лексичних одиниць. Всі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно.
	6	Учень (учениця) упевнено розпочинає, підтримує, відновлює та закінчує розмову відповідно до мовленнєвої ситуації. Всі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Достатній	7	Учень (учениця) уміє зв'язно висловлюватися відповідно до навчальної ситуації, малювати, робити повідомлення з теми, простими реченнями передавати зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, ставити запитання та відповідати на них.
	8	Учень (учениця) уміє логічно висловитися у межах вивчених тем відповідно до навчальної ситуації, а також у зв'язку зі змістом прочитаного, почутого або побаченого, висловлюючи власне ставлення до предмета мовлення; уміє підтримувати бесіду, вживаючи короткі репліки. Учень в основному уміє відповідно до комунікативних завдань використовувати лексичні одиниці і граматичні структури, не допускає фонематичних помилок.
	9	Учень (учениця) уміє логічно висловлюватися у межах вивчених тем, передавати основний зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, вживаючи розгорнуті репліки, відповідно до комунікативних завдань використовує лексичні одиниці і граматичні структури, не допускає фонематичних помилок.
Високий	10	Учень (учениця) уміє без підготовки висловлюватися і вести бесіду в межах вивчених тем, використовує граматичні структури і лексичні одиниці відповідно до комунікативних завдань, не допускає фонематичних помилок.
	11	Учень (учениця) уміє логічно і в заданому обсязі побудувати монологічне висловлювання та діалогічну взаємодію, використовуючи граматичні структури і лексичні одиниці відповідно до комунікативного завдання, не допускаючи при цьому фонематичних помилок.
	12	Учень (учениця) уміє вільно висловлюватись та вести бесіду в межах вивчених тем, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами.

** Обсяг монологічного висловлювання та кількість реплік у діалогічному мовленні, характер і тематика, лексична і граматична наповнюваність визначаються вчителем відповідно до Програмових вимог для кожного етапу навчання та типу навчального закладу.:*

Письмо*

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних та стилістичних помилок
Початковий	1	Учень (учениця) уміє писати вивчені слова. допускаючи при цьому велику кількість орфографічних помилок.	8	9
	2	Учень (учениця) уміє писати вивчені словосполучення.	6	9
	3	Учень (учениця) уміє писати прості непоширені речення відповідно до комунікативної задачі, проте зміст повідомлення недостатній за обсягом для розкриття теми та інформативно насичений.	6	8
Середній	4	Учень (учениця) уміє написати листівку за зразком, проте використовує обмежений запас лексики та граматичних структур, допускаючи помилки, які утруднюють розуміння тексту.	6	6
	5	Учень (учениця) уміє написати коротке повідомлення за зразком у межах вивченої теми, використовуючи обмежений набір засобів логічного зв'язку при цьому відсутні з'єднувальні кліше, недостатня різноманітність вжитих структур, моделей тощо	45	5
	6	Учень (учениця) уміє написати коротке повідомлення/ листа за зразком відповідно до поставленого комунікативного завдання, при цьому вжито недостатню кількість з'єднувальних кліше та посередня різноманітність вжитих структур, моделей тощо.	45	5
Достатній	7	Учень (учениця) уміє написати коротке повідомлення за вивченою темою за зразком відповідно до заданої комунікативної ситуації, допускаючи при цьому ряд помилок при використанні вивчених граматичних структур. Допущені помилки не порушують сприйняття тексту, у роботі вжито ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, різноманітність структур, моделей тощо.	4	4
	8	Учень (учениця) уміє без використання опори написати повідомлення за вивченою темою, зробити нотатки, допускаючи ряд помилок при використанні лексичних одиниць. Допущені помилки не порушують сприйняття тексту, у роботі вжито ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, різноманітність структур, моделей тощо.	3	3
	9	Учень (учениця) уміє написати повідомлення на запропоновану тему, заповнити анкету, допускаючи ряд орфографічних помилок, які не утруднюють розуміння інформації, у роботі вжито ідіоматичні звороти, з'єднувальні кліше, різноманітність структур, моделей тощо.	3	2
Високий	10	Учень (учениця) уміє написати повідомлення, висловлюючи власне ставлення до проблеми, написати особистого листа, при цьому правильно використовуючи вивчені граматичні структури відповідно до комунікативного завдання, використовуючи достатню кількість ідіоматичних зворотів, з'єднувальних кліше, моделей тощо.	2	1

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних та стилістичних помилок
	11	Учень (учениця) уміє написати повідомлення, правильно використовуючи лексичні одиниці в рамках тем, пов'язаних з повсякденним життям, надаються при наявності несуттєвих орфографічних помилок, які не порушують акту комунікації (британський або американський варіанти орфографії, орфографічні помилки в географічних назвах тощо).	12	
	12	Учень (учениця) уміє надати в письмовому вигляді інформацію відповідно до комунікативних завдань, висловлюючи власне ставлення до проблеми, при цьому правильно використовуючи лексичні одиниці та граматичні структури.		

* Обсяг письмового повідомлення, його тематика, структура, повнота розкриття змісту, лексична насиченість та рівень граматичної компетентності наповненість визначаються вчителем відповідно до Програмових вимог для кожного етапу навчання та типу навчального закладу.

Історія

При оцінюванні навчальних досягнень з історії за основу береться:

- поступове зростання рівня вимог до учнів від класу до класу відповідно до рівня набуття учнями ключових та предметних компетентностей;
- рівень оволодіння основними питаннями змісту та переліком вмінь і навичок, що їх учні мають набути під час вивчення курсів історії України та всесвітньої історії відповідно з врахуванням вікових особливостей пізнавального процесу школярів.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	1	Учень (учениця) може повторити тему уроку, назвати одне два поняття, які вивчалися протягом теми, одну дві події, персоналії чи історикогеографічні об'єкти, що вивчалися протягом теми.
Початковий	2	Учень (учениця) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історикогеографічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Учень (учениця) двоматрьома простими реченнями може розповісти про історичну подію чи постать; впізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття – з тисячоліттям; може пояснити легенду історичної карти
Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, з використанням понять та термінів, що подані у тексті підручника, називаючи одну дві основні дати; розпізнає на історичній карті різноманітні історикогеографічні об'єкти та використовує карту для локалізації історичного змісту підручника за допомогою вчителя
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначає окремі ознаки історичних понять, називає дати подій, що вивчаються; показує на карті історикогеографічний об'єкт з використанням легенди карти; розпізнає різноманітні історичні джерела за їх видами (речові, візуальні, етнографічні, текстові тощо)
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, розповідає про історичну постать на основі матеріалів підручника, встановлює хронологічну послідовність трьохчотирьох подій; користується джерелами історичної інформації і за допомогою вчителя використовує для пояснення основного змісту теми

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Достатній	7	Учень (учениця) послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ та процесів; самостійно «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; самостійно працює з матеріалами підручника, встановлює відповідність подій та явищ
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять та користується ними, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах періоду з курсу історії України та всесвітньої історії; використовує історичну карту як джерело знань
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; розпізнає історичний факт та його інтерпретацію; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причиннонаслідкові зв'язки; синхронізує події у межах курсу, аналізує зміст історичної карти
Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на запропоновані історичні джерела; порівнює і систематизує дані історичних джерел, включаючи історичні карти; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії в межах вивченого історичного періоду
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може аргументовано висловлювати власні судження в усній та письмовій формі, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії; аналізує історичні джерела в їх багатоаспектному та багато перспективному вимірі.
	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання; самостійно добирає інформацію про минуле, аналізує та узагальнює її, пов'язує конкретну тему з широким історичним контекстом, використовує міжпредметні зв'язки.

Природознавство

При оцінюванні навчальних досягнень з природознавства враховується:

- засвоєння на рівні вимог навчальної програми знань про об'єкти, і процеси, що відбуваються у природі, сформованість понять про системи живої і неживої природи;
- правильність, науковість, логічність і доказовість викладу матеріалу, повнота розкриття понять і закономірностей, точність вживання природознавчої термінології;
- ступінь самостійності відповіді;
- сформованість загальноосвітніх, специфічних, інтелектуальних умінь та навичок спостереження, опису, експерименту, роботи з додатковими та інформаційнокомунікаційними джерелами, роботи в малій групі співробітництва.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя розпізнає і називає окремі тіла і явища природи
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя називає окремі факти, програмового матеріалу; користуючись підручником знаходить визначення наукових понять
	3	Учень (учениця) за допомогою вчителя (підручника) називає окремі факти, уявлення, наводить приклади окремих тіл і явищ природи, фрагментарно описує їх; робота в малій групі співробітництва потребує активізації та контролю
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя дає визначення окремих понять, фрагментарно характеризує тіла і явища природи; за допомогою вчителя знаходить необхідну інформацію у підручнику (зошиті) для виконання елементарного завдання; за допомогою інших виконує завдання у малій групі співробітництва
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, допускаючи неточності у визначенні та формулюванні правил і означень; описує тіла та явища природи за типовим планом, допускаючи неточності; проводить спостереження, за допомогою вчителя виконує досліди та описує їх результати

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	6	Учень (учениця) відтворює основні положення навчального матеріалу, характеризує тіла і явища природи з незначними неточностями; досліді проводить з допомогою вчителя, не пояснюючи їх результатів; за вказівкою виконує завдання у малій групі співробітництва
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу з незначними порушеннями послідовності; розкриває властивості тіл і явищ природи, допускаючи неточності; пояснює відповідь прикладами з підручника; за зразком виконує завдання; проводить та описує природничонаукові спостереження; самостійно проводить досліді, описує їх результати
	8	Учень (учениця) самостійно послідовно відтворює навчальний матеріал з окремими неточностями; з допомогою вчителя формулює висновки, аналізує, встановлює найсуттєвіші зв'язки і залежність між тілами живої і неживої природи, явищами, фактами, процесами; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; проводить досліді, пояснює їх суть; виконує завдання у малій групі співробітництва
	9	Учень (учениця) вільно відтворює навчальний матеріал, для пояснення використовує загальновідомі докази; застосовує знання у стандартних ситуаціях, при виконанні практичних робіт і завдань, проведенні досліджень; аналізує та систематизує інформацію; проводить досліді в школі та вдома, пояснює та оформляє їх результати; знаходить необхідну інформацію в довідкових виданнях
Високий	10	Учень (учениця) усвідомлено відтворює навчальний матеріал; аргументовано пояснює свої відповіді на прикладах з підручника та власного досвіду; аналізує і розкриває суть явищ природи; узагальнює та систематизує інформацію на основі вивчених закономірностей і понять, робить висновки; вміє працювати зі схемами, малюнками, картографічним матеріалом, атласами-визначниками; здійснює природничонаукові спостереження, проводить дослідження, обґрунтовано пояснює їх результати та застосовує у практичній діяльності; усвідомлено використовує вивчену природничонаукову лексику в самостійних усних повідомленнях
	11	Учень (учениця) має глибокі знання про різноманіття тіл і явищ природи; встановлює зв'язки з раніше вивченим; розкриває взаємозв'язки між живою і неживою природою на основі загальних закономірностей; аргументовано використовує отримані знання у різних ситуаціях; проводить досліді, зіставляє їх результати; усвідомлює значення та висловлює власне ставлення до охорони навколишнього середовища; вміє знаходити, аналізувати й застосовувати додаткову природознавчу інформацію; організовує роботу у малій групі співробітництва
Високий	12	Учень (учениця) має системні, міцні знання про закономірності природи та місце людини у ній, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; вміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати природознавчий матеріал; самостійно проводить природничонаукові спостереження, досліді, вимірювання, оформляє результати; вміє користуватися лабораторним обладнанням, вимірювальними і збільшувальними приладами; застосовує знання про природу в повсякденному житті, оцінює рівень безпеки навколишнього середовища як сфери життєдіяльності; бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань; знаходить та використовує додаткові джерела інформації для виконання навчального завдання; вміє приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення

Біологія

При оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів з біології враховується:

- рівень оволодіння біологічними ідеями, що становлять важливу складову загальнолюдської культури;
- обсяг відтворення знань, рівень розуміння навчального матеріалу;
- самостійність суджень, систематизація та глибина знань;
- дієвість знань, уміння застосовувати їх у практичній діяльності з метою розв'язування практичних задач;
- уміння робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності;
- рівень оволодіння практичними вміннями та навичками спостереження та дослідження природи.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з біології здійснюються за характеристиками, наведеними в таблицях 1 і 2.

Таблиця 1

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) називає окремі ознаки біологічних об'єктів; наводить елементарні приклади біологічних об'єктів

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді (наприклад так або ні); допускає суттєві біологічні помилки
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу; дає визначення окремих біологічних понять, неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів, допускаючи несуттєві біологічні помилки
	5	Учень (учениця) відповідаючи на запитання вчителя відтворює основний зміст навчального матеріалу; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, дає визначення окремих біологічних понять, описує біологічні об'єкти за планом, допускаючи несуттєві біологічні помилки; проводить та описує спостереження; за допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; за допомогою вчителя розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
	6	Учень (учениця) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, відповідає на окремі запитання; частково пояснює відповідь прикладами, що наведені у підручнику; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом з незначними неточностями; за зразком розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює основну частину навчального матеріалу, використовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять, допускаючи у відповідях неточності; за визначеними ознаками порівнює біологічні об'єкти та явища; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; з допомогою вчителя формулює висновки
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; пояснює причинно-наслідкові зв'язки; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; розв'язує типові біологічні вправи і задачі користуючись алгоритмом
	9	Учень (учениця) вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; аналізує інформацію, за допомогою вчителя встановлює причиннонаслідкові зв'язки; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; використовує знання у стандартних ситуаціях; виправляє помилки; уміє працювати зі схемами, графіками, малюнками, таблицями, атласами визначниками, натуральними біологічними об'єктами та їх моделями; виконує прості біологічні дослідження та пояснює їх результати; виявляє емоційноцінні ставлення до живої природи
Високий	10	Учень (учениця) логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; розкриває суть біологічних явищ, процесів, пояснює відповіді прикладами; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам і явищам з визначенням подібності й відмінності; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причиннонаслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; виявляє ставлення й готовність реагувати відповідно до засвоєних ціннісних орієнтацій
	11	Учень (учениця) виявляє міцні й глибокі знання з біології у межах програми; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи, пояснює прикладами, що ґрунтуються на власних спостереженнях; дає порівняльну характеристику біологічним явищам з поясненням причин подібностей й відмінностей; встановлює і обґрунтовує причиннонаслідкові зв'язки; визначає можливості практичного застосування результатів дослідження; виявляє переконання і активно проявляє ціннісні орієнтації, здійснюючи вибір завдань і рішень
Високий	12	Учень (учениця) виявляє системні знання з біології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; використовує знання з інших предметів для виконання ускладнених завдань; знаходить та використовує додаткові джерела інформації для виконання навчального завдання; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання, приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення, бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань

Оцінювання лабораторних і практичних робіт

При оцінюванні лабораторних і практичних робіт враховується:

- обсяг виконання завдань роботи;
- наявність помилок, їх кількість;
- оформлення роботи (порядок оформлення, виконання рисунків біологічних об'єктів, охайність тощо);
- для лабораторних робіт наявність і зміст висновків (відповідність меті та змісту завдань роботи, повнота, логічність, послідовність тощо);
- для практичних робіт наявність і зміст звіту про роботу;
- рівень самостійності під час виконання завдань і формулювання висновків (написання звіту).

Таблиця 2

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) називає окремі ознаки біологічних об'єктів; наводить елементарні приклади біологічних об'єктів
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти; за допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді (наприклад так або ні); допускає суттєві біологічні помилки
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу; дає визначення окремих біологічних понять, неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів, допускаючи несуттєві біологічні помилки
	5	Учень (учениця) відповідаючи на запитання вчителя відтворює основний зміст навчального матеріалу; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів, дає визначення окремих біологічних понять, описує біологічні об'єкти за планом, допускаючи несуттєві біологічні помилки; проводить та описує спостереження; за допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; за допомогою вчителя розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
	6	Учень/учениця самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, відповідає на окремі запитання; частково пояснює відповідь прикладами, що наведені у підручнику; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом з незначними неточностями; за зразком розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі
Достатній	7	Учень/учениця самостійно відтворює основну частину навчального матеріалу, використовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять, допускаючи у відповідях неточності; за визначеними ознаками порівнює біологічні об'єкти та явища; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати; з допомогою вчителя формулює висновки
	8	Учень/учениця самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; пояснює причиннонаслідкові зв'язки; застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; розв'язує типові біологічні вправи і задачі користуючись алгоритмом
	9	Учень/учениця вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; аналізує інформацію, за допомогою вчителя встановлює причиннонаслідкові зв'язки; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; використовує знання у стандартних ситуаціях; виправляє помилки; уміє працювати зі схемами, графіками, малюнками, таблицями, атласами визначниками, натуральними біологічними об'єктами та їх моделями; виконує прості біологічні дослідження та пояснює їх результати; виявляє емоційноцінні ставлення до живої природи
	10	Учень/учениця логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; розкриває суть біологічних явищ, процесів, пояснює відповіді прикладами; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам і явищам з визначенням подібності й відмінності; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причиннонаслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; виявляє ставлення й готовність реагувати відповідно до засвоєних ціннісних орієнтацій
Високий	11	Учень/учениця виявляє міцні й глибокі знання з біології у межах програми; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи, пояснює прикладами, що ґрунтуються на власних спостереженнях; дає порівняльну характеристику біологічним явищам з поясненням причин подібностей й відмінностей; встановлює і обґрунтовує причиннонаслідкові зв'язки; визначає можливості практичного застосування результатів дослідження; виявляє переконання і активно проявляє ціннісні орієнтації, здійснюючи вибір завдань і рішень
	12	Учень/учениця виявляє системні знання з біології, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно аналізує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; використовує знання з інших предметів для виконання ускладнених завдань; знаходить та використовує додаткові джерела інформації для виконання навчального завдання; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання, приймати рішення, аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення, бере участь у дискусіях, вирішенні проблемних питань

Географія

Оцінюючи навчальні досягнення учнів з географії, необхідно враховувати:

- правильність і науковість викладення матеріалу, повноту розкриття понять і закономірностей, точність вживання географічної та картографічної термінології;
- ступінь самостійності відповіді;
- логічність, доказовість у викладенні матеріалу;
- ступінь сформованості інтелектуальних, загальноосвітніх, специфічних умінь (робота з картографічними, статистичними та іншими додатковими матеріалами).

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) називає окремі географічні явища та об'єкти й за допомогою вчителя знаходить відмінності між ними
	2	Учень (учениця) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про географічні об'єкти та явища; з допомогою вчителя знаходить їх на карті.
	3	Учень (учениця) відтворює частину навчального матеріалу, з допомогою вчителя виконує елементарні географічні завдання використовуючи карту, самостійно називає окремі географічні поняття
Середній	4	Учень (учениця) за допомогою вчителя відтворює основний навчальний матеріал. Називає, відповідно до теми конкретного уроку, компоненти географічної оболонки та складові господарської діяльності; виконує за зразком практичну роботу; під час відповіді користується картографічним матеріалом
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, здатний описувати географічні об'єкти чи явища за типовим планом допускаючи помилки; знаходить на карті окремі географічні об'єкти та явища, що передбачені навчальною програмою
	6	Учень (учениця) виявляє знання і розуміння основних географічних положень, відтворює навчальний матеріал з незначними порушенням послідовності характеристик географічних об'єктів та явищ. На середньому рівні володіє географічною номенклатурою
Достатній	7	Учень (учениця) в цілому правильно відтворює навчальний матеріал і має достатні географічні знання для вирішення нескладних завдань. Має чіткі уявлення про природні та суспільні явища; вміє спостерігати за навколишнім середовищем; достатньо володіє картографічним матеріалом
	8	Учень (учениця) відтворює основні географічні поняття, встановлює найсуттєвіші географічні зв'язки і залежності між природними та суспільними процесами і явищами. Логічно відтворює засвоєний матеріал, допускаючи певні неточності. Робить прості висновки. Застосовує здобуті знання на практиці. Володіє обов'язковою географічною номенклатурою.
	9	Учень (учениця) добре володіє навчальним географічним матеріалом, вміє його аналізувати, може застосовувати його для виконання практичних робіт; має чіткі уявлення про компоненти природи і просторову організацію господарства; пояснює причиннонаслідкові зв'язки в природі і господарській діяльності; вміло використовує картографічний матеріал в ході роботи.
Високий	10	Учень (учениця) усвідомлює сучасну географічну картину світу, здійснює оцінку природних і суспільних процесів та явищ, передбачених навчальною програмою; розуміє прикладний характер географічних знань, дає розгорнуту відповідь та робить узагальнені висновки; вільно відбирає і узагальнює необхідну географічну інформацію, оперує більшістю географічних понять; використовує різні картографічні джерела.
	11	Учень (учениця) має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки, вміє працювати з різними додатковими джерелами географічної інформації; на високому рівні аналізує та використовує картографічний матеріал.
	12	Учень (учениця) володіє ґрунтовними географічними знаннями, використовує міжпредметні зв'язки, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує природні та суспільні явища, робить відповідні висновки і узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; вільно володіє картографічною інформацією та творчо її використовує.

Фізика

Головна мета навчання фізики в середній школі полягає в розвитку особистості учнів засобами фізики як навчального предмета, зокрема завдяки формуванню в них предметної компетентності на основі фізичних знань, наукового світогляду й відповідного стилю мислення, розвитку експериментальних умінь і дослідницьких навичок, творчих здібностей і схильності до креативного мислення.

Тому складовими навчальних досягнень учнів з курсу фізики є не лише володіння навчальним матеріалом у межах вимог навчальної програми і здатність його відтворювати, а й уміння та навички знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та застосовувати в стандартних і нестандартних ситуаціях, мати власні оцінні судження.

Відповідно основною функцією оцінки є не контроль результатів і підбиття підсумків, а стимулювання покращення якості досягнень учнів, ефективний засіб зворотного зв'язку щодо ступеня власних досягнень і як засіб самооцінювання.

Відтак оцінюванню підлягає:

- 1) рівень володіння теоретичними знаннями, що їх можна виявити під час усного чи письмового опитування, тестування;
- 2) рівень умінь використовувати теоретичні знання під час розв'язування задач різного типу (розрахункових, експериментальних, якісних);
- 3) рівень володіння узагальненими експериментальними уміннями та навичками, що їх можна виявити під час виконання лабораторних робіт і фізичного практикуму;
- 4) зміст і якість творчих робіт учнів (навчальних проектів, творчих експериментальних робіт, виготовлення приладів, комп'ютерне моделювання фізичних процесів тощо).

Види усного опитування:

індивідуальне опитування передбачає розгорнуту відповідь учня на оцінку; учень має не лише відтворити текст підручника чи розповідь учителя на попередньому уроці, а й самостійно пояснити матеріал, довести наукові положення, проілюструвати їх власними прикладами;

комбіноване опитування дає змогу перевірити знання відразу кількох учнів: один відповідає усно, решта – за вказівкою вчителя виконує певні завдання; до нього вдаються тоді, коли весь матеріал в основному засвоюється і необхідно переконатися у тому; учитель аналізує матеріал разом з викликаним учнем, який пояснює під час індивідуального опитування, водночас організовується робота всіх учнів класу; їм можна запропонувати уважно вислухати й проаналізувати відповідь однокласника; така активна робота може бути також оцінена;

фронтальне опитування сприяє систематизації знань, розвиває навчальну активність учнів, але не враховує індивідуальний темп мислення, стимулює прості відповіді; саме тому його необхідно поєднувати з груповим та індивідуальним опитуванням;

групове опитування (проекти, усна самостійна робота в класі і вдома); взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Види письмового опитування:

індивідуальне (виконання самостійних та контрольних робіт тощо);

групове (розв'язування задач, тестів тощо).

Під час поточного оцінювання навчальних досягнень учнів слід урахувати:

характеристики усної розгорнутої відповіді: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність, ілюстрованість ;

якість знань: повнота, глибина, гнучкість, системність, міцність;

сформованість загальнонавчальних умінь і навичок: аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки, здобувати інформацію з різноманітних джерел тощо; оцінювати проміжні й кінцеві результати, розподіляти роботу над певним завданням на етапи тощо;

складність фізичних задач (уміння розв'язувати задачі, що передбачають безпосереднє застосування закону за зразком; на застосування 12 законів (залежностей) за зразком; комбіновані задачі на застосування 23 законів (залежностей); з використанням «прихованих» (явно не заданих умовою задачі) даних (у т.ч. й табличних значень окремих фізичних величин); на пошук та застосування невідомого способу (методу) розв'язання задачі; уміння складати фізичні задачі);

досвід творчої діяльності (уміння приймати ефективні рішення в проблемних ситуаціях, формулювати припущення; застосовувати знання і вміння в нових умовах; знаходити можливості застосування знань і вмінь поза школою);

самостійність оцінних суджень.

Поточне оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється на розсуд учителя з урахуванням оцінювання навчальної діяльності школярів, а саме: уміння учнів працювати самостійно з навчальним матеріалом, а також у парах або групах під час розв'язання навчальних проблем. Ці аспекти навчальної діяльності є дуже важливими для розвитку ключових компетентностей школярів.

Під час оцінювання групової роботи перевага надається вмінню розподіляти роботу між учасниками й дотримуватися демократичного стилю спілкування, який полягає в доброзичливому ставленні до однокласників, уникненні авторитарних проявів, умінні тактовно допомогти іншому тощо.

Оцінювання рівня оволодіння учнями певною сукупністю умінь, які в цілому складають узагальнене експериментальне вміння здійснюється за результатами виконання фронтальних лабораторних робіт, експериментальних задач, робіт фізичного практикуму або підсумкової лабораторної чи експериментальної роботи. При цьому необхідно враховувати вміння учня:

а) уміння планувати експеримент, тобто формулювати його мету, визначати експериментальний метод і давати йому теоретичне обґрунтування, складати план досліду й визначати найкращі умови для його проведення, обирати оптимальні значення вимірюваних величин та умови спостережень, враховуючи наявні експериментальні засоби;

б) уміння підготувати експеримент, тобто обирати необхідне обладнання й вимірювальні прилади, збирати дослідні установки чи моделі, раціонально розташовувати прилади, досягаючи безпечного проведення досліду;

в) уміння спостерігати, визначати мету й об'єкт спостереження, встановлювати характерні ознаки перебігу фізичних явищ і процесів, виділяти їхні суттєві ознаки;

г) уміння вимірювати фізичні величини, користуватися різними вимірювальними приладами й мірами, тобто визначати ціну поділки шкали приладу, знімати покази приладу;

г) уміння обробляти результати експерименту, обчислювати значення величин, похибки вимірювань, креслити схеми дослідів, складати таблиці одержаних даних, готувати звіт про проведену роботу, записувати значення фізичних величин у стандартизованому вигляді тощо;

д) уміння інтерпретувати результати експерименту, описувати спостережувані явища й процеси, застосовуючи фізичну термінологію, подавати результати у вигляді формул і рівнянь, функціональних залежностей, будувати графіки, робити висновки про проведені дослідження на основі поставленої мети.

Обов'язковим при оцінюванні для всіх рівнів є врахування дотримання учнями правил безпеки життєдіяльності під час виконання фронтальних лабораторних робіт чи робіт фізичного практикуму.

Оскільки виконання навчальних проектів передбачає інтегровану дослідницьку, творчу діяльність учнів, спрямовану на отримання самостійних результатів за консультативної допомоги вчителя, то найвищою оцінкою за

такі види роботи може заслуговувати учень, що не лише виявляє знання, а й демонструє здатність і досвід ефективного застосування цих знань у запропонованій йому штучній ситуації. Оцінювання такого виду діяльності здійснюється індивідуально, за самостійно виконане учнем завдання. У зв'язку з цим оцінки за навчальні проекти і творчі роботи виконують накопичувальну функцію, можуть фіксуватися в портфоліо і враховуються при виведенні тематичної оцінки.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ природи та природних об'єктів, за допомогою вчителя відповідає на запитання, що потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Учень описує природні явища та природні об'єкти на основі свого попереднього досвіду, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді
	3	Учень за допомогою вчителя описує явище або його частини без пояснень відповідних причин, називає фізичні явища, розрізняє позначення окремих фізичних величин. За допомогою вчителя проводить найпростіші розрахунки
Середній	4	Учень за допомогою вчителя описує явища, без пояснень наводить приклади, що ґрунтуються на його власних спостереженнях чи матеріалі підручника, розповідях учителя тощо. Проводить найпростіші розрахунки за зразком
	5	Учень описує явища, відтворює значну частину навчального матеріалу, знає одиниці окремих фізичних величин, записує основні формули, рівняння. Проводить найпростіші розрахунки самостійно. Демонструє вміння вирішувати простіші побутові завдання (механіка, теплота, електрика)
Середній	6	Учень може зі сторонньою допомогою пояснювати явища, виправляти допущені неточності (власні, інших учнів), виявляє елементарні знання основних положень (законів, понять, формул). Розв'язує задачі на одну дію за зразком. Демонструє вміння вирішувати простіші побутові завдання (механіка, теплота, електрика)
Достатній	7	Учень може пояснювати явища, виправляти допущені неточності, виявляє знання і розуміння основних положень (законів, понять, формул, теорій). Розв'язує задачі на одну дію самостійно. Демонструє вміння вирішувати простіші побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань
	8	Учень уміє пояснювати явища, аналізувати, узагальнювати знання, систематизувати їх, зі сторонньою допомогою (вчителя, однокласників тощо) робити висновки. Розв'язує задачі на дві дії самостійно. Демонструє вміння вирішувати простіші побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань
	9	Учень вільно володіє вивченим матеріалом у стандартних ситуаціях, наводить приклади його практичного застосування та аргументи на підтвердження власних думок. Розв'язує задачі на три дії самостійно
Високий	10	Учень вільно володіє вивченим матеріалом, уміло послуговується науковою термінологією, вміє знаходити та опрацьовувати наукову інформацію (нові факти, описи явищ, ідей), самостійно використовувати її. Розв'язує задачі на п'ять дії самостійно. Демонструє вміння вирішувати побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань
	11	Учень на високому рівні опанував програмовий матеріал, самостійно, у межах чинної програми оцінює різноманітні явища, факти, теорії, використовує здобуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях, поглиблює набуті знання. Розв'язує комбіновані задачі, що потребують володіння навчальним матеріалом різних тем з фізики. Демонструє вміння вирішувати побутові завдання (механіка, теплота, електрика), демонструє знання про похибки вимірювань
	12	Учень вільно володіє програмовим матеріалом, виявляє здібності, вміє самостійно поставити мету дослідження (як експериментального, так і теоретичного), вказує шляхи її реалізації, робить аналіз та висновки. Розв'язує комбіновані задачі, що потребують володіння навчальним матеріалом різних тем з фізики. Демонструє вміння вирішувати реальні повсякденні завдання (механіка, теплота, електрика). Демонструє знання про правила безпеки, похибки вимірювань

Хімія

Визначальними в оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів з хімії є особистісні результати пізнавальної діяльності, в яких відображаються загальнопредметні компетентності, набуті учнями в процесі навчання.

За відмінностями між обсягом і глибиною досягнутих результатів, ступенем самостійності у виконанні завдань, здатністю використовувати знання у нових ситуаціях виокремлено рівні навчальних досягнень учнів, що оцінюються за 12-бальною шкалою.

Кожний наступний рівень вбирає в себе вимоги до попереднього, а також додає нові характеристики.

При оцінюванні рівня навчальних досягнень з хімії враховується:

– оволодіння хімічною мовою як засобом відображення знань про речовини і хімічні явища;

– рівень засвоєння теоретичних знань;

– сформованість експериментальних умінь, необхідних для виконання хімічних дослідів, передбачених навчальною програмою;

– здатність учнів застосовувати набуті знання на практиці;

– уміння розв'язувати розрахункові задачі.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за характеристиками, наведеними в таблицях.

Оцінювання теоретичних знань

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) розпізнає деякі хімічні об'єкти (хімічні символи, формули, явища, посуд тощо) і називає їх (на побутовому рівні)
	2	Учень (учениця) описує деякі хімічні об'єкти за певними ознаками
	3	Учень (учениця) має фрагментарні уявлення з предмета вивчення і під керівництвом вчителя може відтворити окремі його частини
	4	Учень (учениця) відтворює деякі факти, що стосуються хімічних сполук і явищ
Середній	5	Учень (учениця) відтворює окремі частини навчального матеріалу, дає визначення основних понять
	6	Учень (учениця) послідовно відтворює значну частину навчального матеріалу
	7	Учень (учениця) відтворює навчальний матеріал, наводить приклади, з допомогою вчителя порівнює хімічні об'єкти
Достатній	8	Учень (учениця) логічно відтворює фактичний і теоретичний навчальний матеріал, застосовує знання в стандартних умовах, порівнює, класифікує хімічні об'єкти
	9	Учень (учениця) володіє знаннями основоположних хімічних теорій і фактів, наводить приклади на підтвердження цього, аналізує інформацію, робить висновки
Високий	10	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і застосовує знання на практиці, узагальнює й систематизує інформацію, робить аргументовані висновки
	11	Учень (учениця) володіє засвоєними знаннями і використовує їх у нестандартних ситуаціях, встановлює зв'язки між явищами; самостійно знаходить, оцінює і використовує інформацію з різних джерел згідно з поставленим завданням; робить узагальнювальні висновки
	12	Учень (учениця) має системні знання з предмета, аргументовано використовує їх, у тому числі в проблемних ситуаціях; аналізує додаткову інформацію; самостійно оцінює явища, приймає рішення, висловлює судження, пов'язані з речовинами та їх перетвореннями

Оцінювання практичних робіт

Рівні навчальних досягнень	Характеристика навчальних досягнень учнів
Початковий	Учень (учениця) знає правила безпеки під час проведення практичних робіт, виконує найпростіші хімічні дослідів під керівництвом вчителя
Середній	Учень (учениця) складає прилади; з допомогою вчителя виконує окремі хімічні дослідів згідно з інструкцією, описує хід виконання дослідів
Достатній	Учень (учениця) самостійно виконує практичні роботи згідно з інструкцією, описує спостереження, робить висновки
Високий	Учень (учениця) виконує хімічні експерименти, раціонально використовуючи обладнання і реактиви; описує поетапні спостереження; складає звіт, що містить обґрунтовані висновки; виконує експериментальні задачі за власним планом

Оцінювання розв'язування розрахункових задач

Рівні навчальних досягнень	Характеристика навчальних досягнень учнів
Початковий	Розв'язування задач не передбачене

Рівні навчальних досягнень	Характеристика навчальних досягнень учнів
Середній	Учень (учениця) складає скорочену умову задачі; робить обчислення лише з готовою формулою
Достатній	Учень (учениця) наводить потрібні формули речовин і рівняння реакцій; розв'язує задачі, користуючись алгоритмом
Високий	Учень (учениця) самостійно і раціонально розв'язує задачі; розв'язує комбіновані задачі

Основи здоров'я

Предмет «Основи здоров'я» має головну мету – розвивати в учнів здоров'язбережувальну компетентність: набувати знань про здоров'я і безпеку, розвивати навички безпечної поведінки для життя і здоров'я, набувати досвіду здорового і безпечного способу життя, формувати в учнів ціннісне ставлення до власного життя і здоров'я.

Тому при оцінюванні навчальних досягнень учнів необхідно враховувати володіння ними здоро'язбережувальними компетенціями, що виражаються у дієвості знань, умінь і навичок, мотивацій до здорового і безпечного способу життя та його дотримання.

В основу оцінювання навчальних досягнень учнів покладено об'єкти і характеристики навчальних досягнень учнів, які адекватно відображають рівень оволодіння ними здоров'язбережувальними компетенціями. Їх перелік наведено у таблиці.

Об'єкт оцінювання	Характеристики навчальних досягнень
1. Знання	Називає (елементи, складові, принципи, предмети, явища щодо здоров'я і безпеки, способи здоров'язбережувальної діяльності)
	Пояснює (деталізує, доводить, аргументує свою відповідь)
	Аналізує (виділяє істотні ознаки предметів і явищ, основні елементи і складники, встановлює функціональні і причиновнаслідкові зв'язки щодо здоров'я і безпеки)
	Оцінює (порівнює варіанти фактів, уявлень, понять щодо здоров'я та безпеки; визначає їх переваги і недоліки; обирає відповідні критерії для упорядкування цих варіантів)
2. Уміння і навички	Відтворює (у стандартних ситуаціях виконує дії, які складають відповідні здоров'язбережувальні уміння і навички)*
	Застосовує (демонструє здатність застосовувати здоров'язбережувальні уміння і навички у частково змінених ситуаціях; виявляє здатність творчо мислити, аналізувати і оцінювати нові/частково змінені ситуації, адекватно застосувати здоров'язбережувальні уміння і навички в ситуаціях, передбачених програмою і частково змінених)
	Розвиває (характеризує здатність визначати конкретні цілі, встановлювати пріоритети, складати план дій, налаштовуватися на успіх, наполегливо удосконалювати навички, сприятливі для здоров'я і безпеки)
3. Мотивація	Позитивні ставлення (демонструє усвідомлення цінності і переваг здорового і безпечного способу життя для себе та оточуючих)
	Позитивні наміри (демонструє психологічну налаштованість на дотримання правил здорового способу життя і безпечної життєдіяльності)
	Рішучість (демонструє усвідомлення учнем необхідності докладання особистих зусиль; його послідовність і наполегливість у реалізації позитивних намірів щодо здоров'я та безпечної життєдіяльності)
4. Реальна поведінка (діяльність у конкретних ситуаціях)	Здоров'язбережувальна (дотримується правил здорового і безпечного способу життя особисто)
	Адвокаційна (сприяє залученню до здорового і безпечного способу життя інших; характеризує активну і соціально спрямовану життєву позицію учня, його здатність пропагувати, переконувати, підтримувати інших)

* Перелік базових умінь і навичок з основ здоров'я має місце у чинній програмі предмета «Основи здоров'я».

Для визначення конкретного бала, окрім вищенаведених, додатково враховуються такі чинники: зовнішня допомога (повна підтримка вчителя, часткова допомога вчителя, самостійне виконання завдань, творче виконання завдань) і повнота оволодіння учнем навчальним матеріалом (елементи програми, фрагменти програми, програмовий обсяг, діяльність поза межами програмових вимог).

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за характеристиками, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень та їх узагальнені ознаки	Бали	Характеристики навчальних досягнень

Початковий ✓ Знання: Називає Відтворює ✓ Уміння: Відтворює елементи	1	Учень (учениця) за допомогою вчителя називає окремі факти і уявлення програмового матеріалу; потребує постійної активізації та контролю
	2	Учень (учениця) за допомогою вчителя та з використанням підручника, наочності називає окремі факти, характеризує окремі уявлення програмового матеріалу; за керівництвом і повною допомогою вчителя відтворює окремі дії здоров'язбережувальних навичок, копіює їх; потребує активізації та контролю
	3	Учень (учениця) користуючись підручником, наочною називає окремі факти, уявлення, відтворює їх зміст, але не розкриває їх сутності; за безпосередньою допомогою вчителя відтворює окремі дії здоров'язбережувальних навичок; потребує активізації та контролю
Середній ✓ Знання: Називає Відтворює Пояснює ✓ Уміння: Відтворює Частково застосовує ✓ Мотивація: Позитивні ставлення ✓ Реальна поведінка: Частково здоров'язбе режувальна	4	Учень (учениця) з використанням підручника і наочності фрагментарно називає і відтворює уявлення та елементарні поняття; за незначної допомоги вчителя відтворює за зразком окремі дії здоров'язбережувальних навичок; виявляє ознаки позитивного ставлення до здоров'я і безпеки в окремих ситуаціях; епізодично виконує окремі правила здорового способу життя; потребує стимулювання вчителя
	5	Учень (учениця) з використанням підручника і наочності відтворює уявлення та елементарні поняття; за допомогою вчителя частково пояснює свою відповідь; за зразком самостійно відтворює окремі дії здоров'язбережувальних навичок; виявляє позитивне ставлення до здоров'я і безпеки; дотримується окремих правил здорового способу життя; потребує стимулювання вчителя
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює уявлення і поняття, за незначної допомоги вчителя розкриває їх сутність; за підтримки вчителя називає правила поведінки у стандартних ситуаціях; за допомогою вчителя у стандартних ситуаціях відтворює здоров'язбережувальні навички; виявляє позитивне ставлення до здоров'я і безпеки; несистематично дотримується основних правил здорового способу життя; потребує стимулювання вчителя
Достатній ✓ Знання: Називає Пояснює Аналізує ✓ Уміння: Відтворює Застосовує	7	Учень (учениця) за незначної допомоги вчителя відтворює знання в програмовому обсязі, пояснює сутність уявлень і понять; за допомогою вчителя аналізує ситуації, передбачені програмою; за допомогою вчителя застосовує здоров'язбережувальні уміння і навички за аналогією у стандартній ситуації; за спонукую вчителя висловлює оцінні судження про стан власного здоров'я і власну поведінку в ситуаціях, передбачених програмою; дотримується основних правил здорового способу життя
✓ Мотивація: Позитивні ставлення Позитивні наміри ✓ Реальна поведінка: Здоров'язбе режувальна	8	Учень (учениця) самостійно відтворює програмовий зміст матеріалу, пояснює відповіді прикладами з підручника; за допомогою вчителя аналізує ситуації, передбачені програмою, встановлює причиннонаслідкові зв'язки між складовими здоров'я та природними і соціальними чинниками; за незначної допомоги вчителя застосовує здоров'язбережувальні уміння і навички у стандартних ситуаціях; висловлює оцінні судження про стан власного здоров'я і власну поведінку в ситуаціях, передбачених програмою; дотримується основних правил здорового способу життя
	9	Учень (учениця) самостійно відтворює програмовий матеріал, аргументовано пояснює його на прикладах з підручника та власного досвіду; аналізує причиннонаслідкові зв'язки на програмовому змісті матеріалу; самостійно застосовує здоров'язбережувальні уміння і навички у стандартних ситуаціях; виявляє позитивні наміри щодо власного здоров'я і власної поведінки в ситуаціях, передбачених програмою; дотримується правил здорового способу життя
Високий ✓ Знання: Називає Пояснює Аналізує Оцінює ✓ Уміння: Відтворює Застосовує Розвиває ✓ Мотивація: Позитивні ставлення Позитивні наміри Рішучість ✓ Реальна поведінка: Здоров'язбе режувальна Адвокаційна	10	Учень (учениця) самостійно відтворює зміст навчального матеріалу, аргументовано пояснює свої відповіді на прикладах із життя; за незначної допомоги вчителя аналізує нестандартні ситуації, встановлює причиннонаслідкові зв'язки, робить висновки; за підтримки вчителя оцінює різну інформацію щодо здоров'я і безпеки, несистематично користується додатковими джерелами інформації за окремими темами; за незначної допомоги вчителя застосовує здоров'язбережувальні уміння і навички в нестандартних ситуаціях; виявляє позитивні наміри щодо власного здоров'я і власної поведінки в нестандартних ситуаціях; дотримується правил здорового способу життя
	11	Учень (учениця) оперує програмовим матеріалом, пояснює, аналізує й оцінює значимість набутих знань для власного здоров'я; аналізує нестандартні ситуації, встановлює причиннонаслідкові зв'язки, робить висновки, пропонує варіанти обґрунтованих рішень; оцінює різну інформацію щодо здоров'я і безпеки, користується додатковими джерелами інформації; самостійно застосовує здоров'язбережувальні уміння і навички в нестандартних ситуаціях; виявляє наполегливість і рішучість щодо власного здоров'я і власної поведінки в нестандартних ситуаціях; дотримується правил здорового способу життя, переконує інших вести здоровий спосіб життя
	12	Учень (учениця) оперує програмовим матеріалом, пояснює, аналізує й оцінює значимість набутих знань для власного здоров'я і для здоров'я інших; аналізує нестандартні ситуації, встановлює причиннонаслідкові зв'язки між складовими здоров'я та його чинниками, робить висновки, узагальнює, самостійно приймає обґрунтовані рішення; оцінює різну інформацію щодо здоров'я і безпеки, поширює інформацію, отриману з додаткових джерел; застосовує здоров'язбережувальні уміння і навички в нестандартних ситуаціях з елементами творчості; виявляє наполегливість і рішучість щодо власного здоров'я та здоров'я інших, власної поведінки та поведінки інших у нестандартних ситуаціях; дотримується правил здорового способу життя, залучає інших до здорового способу життя

Оцінка з основ здоров'я має бути інструментом підтримки і заохочення на досягнення позитивних змін у знаннях, уміннях, мотиваціях і реальній поведінці (учителю потрібно пам'ятати, що в початковій школі навчальні досягнення учнів з основ здоров'я не підлягають оцінюванню). Тому необхідно позитивно оцінювати кожний крок учня (учениці), спрямований на:

1) підвищення рівня знань про здоров'я і безпеку життєдіяльності, здоровий спосіб життя, уміння використовувати здобуті знання для зміцнення здоров'я;

2) набуття умінь і навичок, що сприяють підвищенню рівня фізичної, соціальної, духовної та психічної складових здоров'я;

3) позитивне ставлення до здоров'я і дотримання правил здорового і безпечного способу життя.

Математика

Орієнтовні вимоги оцінювання визначають загальні підходи до визначення рівня навчальних досягнень учнів з математики та встановлюють відповідність між вимогами до знань, умінь і навичок учнів та показником оцінки в балах відповідно до рівнів навчальних досягнень з математики.

При оцінюванні навчальних досягнень учнів враховуються:

- характеристики відповіді учня: правильність, повнота, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- якість знань: осмисленість, глибина, узагальненість, системність, гнучкість, дієвість, міцність;
- ступінь сформованості загальнонавчальних і предметних умінь і навичок;
- рівень володіння розумовими операціями: уміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- досвід творчої діяльності (вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези);
- самостійність оцінних суджень.

Також слід враховувати, що оцінювання якості математичної підготовки учнів здійснюється в двох аспектах: рівень володіння теоретичними знаннями, який можна виявити в процесі усного опитування, та якість практичних умінь і навичок, тобто здатність до застосування вивченого матеріалу під час розв'язування задач і вправ.

Вимоги навчальних досягнень учнів з математики

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень: • розпізнає один із кількох запропонованих математичних об'єктів (символів, виразів, геометричних фігур тощо), виділивши його серед інших; • читає і записує числа, переписує даний математичний вираз, формулу; • зображає найпростіші геометричні фігури (малює ескіз)
	2	Учень: • виконує однокрокові дії з числами, найпростішими математичними виразами; • впізнає окремі математичні об'єкти і пояснює свій вибір;
	3	Учень: • співставляє дані або словесно описані математичні об'єкти за їх суттєвими властивостями; • за допомогою вчителя розв'язує елементарні вправи
Середній	4	Учень: • відтворює означення математичних понять і формулювання тверджень; • називає елементи математичних об'єктів; • формулює деякі властивості математичних об'єктів; • виконує за зразком завдання обов'язкового рівня
	5	Учень: • ілюструє означення математичних понять, формулювань теорем і правил виконання математичних дій прикладами із пояснень вчителя або підручника; • розв'язує завдання обов'язкового рівня за відомими алгоритмами з частковим поясненням
	6	Учень: • ілюструє означення математичних понять, формулювань теорем і правил виконання математичних дій власними прикладами; • самостійно розв'язує завдання обов'язкового рівня з достатнім поясненням; • записує математичний вираз, формулу за словесним формулюванням і навпаки
Достатній	7	Учень: • застосовує означення математичних понять та їх властивостей для розв'язання завдань в знайомих ситуаціях; • знає залежності між елементами математичних об'єктів; • самостійно виправляє вказані йому помилки; • розв'язує завдання, передбачені програмою, без достатніх пояснень
	8	Учень: • володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; • розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням; • частково аргументує математичні міркування й розв'язування завдань
	9	Учень: • вільно володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; • самостійно виконує завдання в знайомих ситуаціях з достатнім поясненням; • виправляє допущені помилки; • повністю аргументує обґрунтування математичних тверджень; • розв'язує завдання з достатнім поясненням;

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Високий	10	Знання, вміння й навички учня повністю відповідають вимогам програми, зокрема учень: <ul style="list-style-type: none"> • усвідомлює нові для нього математичні факти, ідеї, вміє доводити передбачені програмою математичні твердження з достатнім обґрунтуванням; • під керівництвом учителя знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх; • розв'язує завдання з повним поясненням і обґрунтуванням
	11	Учень: <ul style="list-style-type: none"> • вільно і правильно висловлює відповідні математичні міркування, переконливо аргументує їх; • самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; • використовує набуті знання і вміння в незнайомих для нього ситуаціях; • знає, передбачені програмою, основні методи розв'язання завдання і вміє їх застосовувати з необхідним обґрунтуванням
	12	Учень: <ul style="list-style-type: none"> • виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способу розв'язання математичної проблеми; • вміє узагальнювати й систематизувати набуті знання; • здатний до розв'язування нестандартних задач і вправ

Інформатика

Оцінювання навчальних досягнень учнів з інформатики здійснюється в трьох аспектах: рівень володіння теоретичними знаннями, рівень сформованості практичних умінь та навичок, ступінь самостійності у застосуванні ІКТ в конкретній життєвій або навчальній ситуації, враховуючи:

- рівень засвоєння та оволодіння предметними знаннями (репродуктивний, реконструктивний, частково пошуковий і пошуковий);
- рівень сформованості способів навчальнопізнавальної діяльності (учень копією зразок способу діяльності, виконує спосіб діяльності за зразком, застосовує аналогії, підходить творчо до їх розв'язання);
- ступінь самостійності при виконанні навчальних завдань різного типу (працює під безпосереднім керівництвом учителя; потребує значної допомоги вчителя; потребує незначної опосередкованої допомоги; працює самостійно);
- ступінь самостійності у застосуванні ІКТ в конкретній життєвій або навчальній ситуації, враховуючи рівень володіння практичними вміннями та навичками під час виконання практичних робіт на комп'ютері.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця): засвоїв знання у формі окремих фактів; з допомогою вчителя або з використанням підручника розпізнає і називає окремі інформаційні об'єкти; знає та дотримується правил безпечної поведінки під час роботи в комп'ютерному класі.
	2	Учень (учениця): розпізнає та виділяє інформаційні об'єкти, пояснює свій вибір та може фрагментарно відтворити знання про них; з допомогою вчителя фрагментарно виконує окремі навчальні завдання та практичні роботи на комп'ютері, допускає помилки.
	3	Учень (учениця): з допомогою вчителя відтворює незначну частину навчального матеріалу (менше половини); відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; навчальні завдання виконує фрагментарно за значної допомоги вчителя; потребує постійної активізації та допомоги; способи навчальнопізнавальної діяльності (практичні і розумові уміння і навички) застосовує на рівні копіювання зразка способу діяльності.
Середній	4	Учень (учениця): з допомогою вчителя відтворює значну частину навчального матеріалу (більше половини); у відповідях може допускати помилки; за значної допомоги вчителя виконує навчальні завдання, допускає помилки; має елементарні, нестійкі навички роботи на комп'ютері; за інструкцією і з допомогою вчителя фрагментарно виконує практичні роботи, потребує детального кількісного їх пояснення, допускає помилки.
	5	Учень (учениця): самостійно, але не повно, відтворює значну частину навчального матеріалу; ілюструє розуміння базових понять інформатики прикладами з підручника або пояснення вчителя, відповідає на окремі запитання; з допомогою вчителя виконує навчальні завдання з частковим поясненням, допускає помилки; за детальною інструкцією і з допомогою вчителя виконує практичні роботи, не вміє пояснити свої дії, допускає помилки.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
	6	Учень (учениця): самостійно відтворює значну частину навчального матеріалу, відповідь буде у засвоєній послідовності, ілюструє її власними прикладами; з частковою допомогою вчителя виконує навчальні завдання з достатнім поясненням, допускає помилки; має стійкі навички виконання елементарних дій з опрацювання даних на комп'ютері; способи навчально-пізнавальної діяльності застосовує за зразком у подібній ситуації; потребує стимулювання й значної допомоги вчителя, коли працює самостійно.
Достатній	7	Учень (учениця): самостійно відтворює основний навчальний матеріал з окремими неточностями, застосовуючи необхідну термінологію, вміє наводити власні приклади на підтвердження певних тверджень; пояснює та обґрунтовує способи виконання навчальних завдань, аналізує отриманий результат, робить неповні висновки з допомогою вчителя, використовує різні джерела відомостей для виконання навчального завдання; практичні роботи на комп'ютері виконує самостійно за інструкцією; самостійно виправляє вказані вчителем помилки.
Достатній	8	Учень (учениця): відтворює засвоєний навчальний матеріал в іншій послідовності, не порушуючи логічних зв'язків, інтерпретує та деталізує питання, ідентифікує терміни та поняття; з незначною допомогою вчителя визначає спосіб розв'язування навчального завдання, частково аргументує свої міркування; самостійно знаходить необхідні відомості, систематизує та узагальнює їх; самостійно виконує навчальне завдання, знаходить та виправляє допущені помилки. має стійкі практичні навички виконання основних дій з опрацювання даних на комп'ютері; самостійно виконує практичні роботи, що відповідають вимогам навчальної програми, аналізує одержані результати, швидко й оперативно виправляє помилки.
	9	Учень (учениця): вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією; самостійно формулює мету виконання навчального завдання, добирає форми представлення результату та необхідні відомості; аргументовано обирає раціональний спосіб виконання навчального завдання, самостійно виконує навчальні завдання з несуттєвими помилками, знаходить та виправляє допущені помилки.
Високий	10	Учень (учениця): системно відтворює навчальний матеріал у межах програми; дає повні, змістовні відповіді на поставлені запитання; робить логічні висновки, обґрунтовує свою думку, висуває припущення; виконує різні типи навчальних і життєвих завдань (як типових, так і нестандартних, творчих) під опосередкованим керівництвом учителя, розробляє алгоритм виконання запропонованого навчального завдання, пропонує нові шляхи розв'язування навчальних завдань; знаходить додаткові джерела відомостей, використовує запропоновані схеми класифікації для структурування відомостей та даних, порівнює і зіставляє відомості з кількох джерел, вміє стисло і логічно подавати узагальнену інформацію; самостійно приймає рішення, прогнозує наслідки власної поведінки за незначної допомоги дорослих.
	11	Учень (учениця): логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах навчальної програми з інформатики; обґрунтовано відповідає на запитання; аргументовано використовує знання у нестандартних ситуаціях; раціонально використовує комп'ютер і комп'ютерні засоби для розв'язування завдань, пов'язаних з опрацюванням даних, їх пошуком, зберіганням, поданням і передаванням; розуміє мету власної навчальної діяльності та самостійно визначає завдання для її досягнення, вміє виявляти проблеми та розв'язувати їх, формулювати гіпотези
	12	Учень (учениця): має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми з інформатики, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях; самостійно планує особисту навчальну діяльність та оцінює її результати, вміє приймати рішення, швидко вибрати потрібний спосіб діяльності із кількох відомих, застосовувати способи діяльності за аналогією і в нових ситуаціях.

Дисципліни художньоестетичного циклу

Особливістю системи оцінювання досягнень учнів з дисциплін художньоестетичного циклу є її багатофункціональність, що зумовлена багатокомпонентністю змісту мистецької освіти, спрямованої на формування в учнів комплексу загальнокультурних (ключових), естетичних (міжпредметних), мистецьких (предметних) компетентностей. Ця система передбачає:

- розвиток мотивації до пізнання мистецтва, емоційнопочуттєвої сфери, оригінального асоціативно-образного мислення, здатності естетичного сприймання художніх творів; розкриття креативного потенціалу особистості;
- виховання в учнів особистісноціннісного ставлення до мистецтва, вітчизняної та зарубіжної художньої культури, естетичного ставлення до дійсності, світоглядних орієнтацій;
- формування знань та уявлень про мистецтво, специфіку художньообразної мови різних видів мистецтва, розвиток здатності естетичного сприймання та інтерпретації творів;
- розширення естетичного досвіду, вміння і навичок у сфері мистецької діяльності, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні;

Музичне мистецтво

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) сприймає музичні твори фрагментарно, виявляючи низький рівень емоційності; відсутня мотивація до пізнання навколишнього світу, мистецтва; незначний обсяг понятійного апарату не дозволяє характеризувати художні образи; демонструє слабо сформоване художньообразне мислення, елементарні навички та вміння у практичній музичній діяльності. Потребує постійної практичної і теоретичної допомоги вчителя.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Середній	2	Учень (учениця) виявляє вибіркову емоційність та слабо сформовані навички сприймання музичних творів, слабо мотивацію щодо їх пізнання; володіє незначною частиною тематичного матеріалу, виявляє певні практичні вміння та навички, але майже не володіє спеціальною музичною термінологією; словниковий запас дозволяє викласти думку на елементарному рівні. Потребує постійної практичної і теоретичної допомоги вчителя.
	3	Учень (учениця) виявляє інтерес до пізнання музичних явищ періодично, хоча здатний емоційно сприймати музичні твори з конкретним образнохудожнім змістом; знає незначну частину тематичного матеріалу; позитивно реагує на власну практичну діяльність, але у висловленні вражень послуговується обмеженим понятійним запасом; потребує практичної допомоги вчителя.
	4	Учень (учениця) здатний емоційно сприймати та виконувати музичні твори на репродуктивному рівні, має позитивну мотивацію щодо власної практичної діяльності, але не завжди усвідомлює художньообразний зміст музичних творів; застосування знань та спеціальної музичної термінології задовільне; потребує практичної допомоги вчителя.
	5	Учень (учениця) виявляє інтерес та емоційність сприймання музичних творів, виявляє позитивну мотивацію щодо власної практичної діяльності; частково володіє навичками й уміннями, що дає змогу характеризувати окремі музичні твори з конкретною програмною основою; але не завжди вміє інтерпретувати музичні твори непрограмного змісту; виявляє недостатнє знання спеціальної музичної термінології. Потребує періодичної практичної та теоретичної допомоги вчителя.
	6	Учень (учениця) виявляє здатність емоційно сприймати і відтворювати основну частину музичного матеріалу, має позитивну мотивацію щодо пізнання мистецьких явищ та власної практичної діяльності, хоча не завжди вміє послідовно та логічно характеризувати музичні твори. Потребує періодичної теоретичної допомоги вчителя, але виявляє часткову здатність самостійно виконувати практичні завдання.
	Достатній	7
8		Учень (учениця) виявляє здатність емоційно сприймати і виконувати музичні твори, позитивну мотивацію щодо пізнання та інтерпретації мистецьких явищ, але має стандартне мислення, не завжди самостійний у висновках; вміння оперувати музичною термінологією при аналізі музичних явищ розвинені недостатньо. У практичній діяльності прагне самостійно застосовувати набуті знання та вміння, хоча потребує консультації вчителя.
9		Учень (учениця) виявляє емоційність сприймання творів, позитивну мотивацію щодо пізнання мистецьких явищ та їх зв'язку з життям, достатнє засвоєння тематичного музичного матеріалу, але допускає неточності у використанні спеціальної термінології; у практичній діяльності прагне самостійно застосовувати власний досвід, набуті знання та вміння.
Високий	10	Учень (учениця) виявляє емоційність сприймання музичних творів, стійку позитивну мотивацію щодо пізнання життєвих та мистецьких явищ, має міцні знання програмового матеріалу, уміє обґрунтувати свою думку, але може допускати несуттєві неточності у використанні спеціальної термінології в аналізі музичних творів; відчуває деякі труднощі у виконанні музичного твору, але прагне самостійно виправляти неточності.
	11	Учень (учениця) виявляє емоційність сприймання музичних творів та їх зв'язку з життєвими явищами, позитивну мотивацію щодо пізнання та виконання музики; володіє тематичним матеріалом у межах програми, демонструє вміння оперувати спеціальною термінологією в інтерпретації творів, асоціювати їх з творами інших мистецтв, виявляє здатність самостійно застосовувати здобуті знання на уроках та у позаурочний час.
Високий	12	Учень (учениця) володіє стійкою позитивною мотивацією щодо пізнання музичних явищ, встановлення їх зв'язку з життєвими явищами та творами інших мистецтв; має ґрунтовні знання тематичного музичного матеріалу у межах програми; вільно оперує спеціальною термінологією; виявляє нестандартність художньообразного мислення, самостійно використовує набуті знання та вміння в музичній діяльності на уроках та у позаурочний час.

Образотворче мистецтво

Рівні навчальних досягнень	Бали	Орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів
Початковий	1	Учень (учениця) сприймає та відтворює художні образи на початковому рівні, але не може їх характеризувати, має слабо сформоване художньоестетичне мислення, мінімальний запас практичних навичок та умінь, відсутня мотивація до пізнання навколишнього світу, мистецтва, не володіє теоретичним матеріалом. Потребує постійної теоретичної та практичної допомоги вчителя.
	2	Учень (учениця) майже не володіє теоретичним матеріалом, має слабо сформований рівень сприйняття художніх образів, виявляє окремі елементарні вміння та навички у практичній діяльності; словниковий та термінологічний запас не дозволяє послідовно викласти думку, проявляє зацікавленість до пізнання світу мистецтва. Потребує постійної теоретичної та практичної допомоги вчителя.
	3	Учень (учениця) сприймає та відтворює окремі фрагменти художніх образів, знає незначну частину теоретичного матеріалу, користується обмеженим термінологічним та словниковим запасом, позитивно реагує на явища навколишнього світу, твори мистецтва, художню діяльність. Потребує практичної допомоги вчителя.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів
Середній	4	Учень (учениця) не завжди вміє сприймати та репродукувати візуальні образи; поверхнево розуміє зміст художнього твору; обмежено застосовує знання та термінологічний запас на практиці, позитивно реагує на явища навколишнього світу та пізнання творів мистецтва. Здійснює художню діяльність під керівництвом вчителя.
	5	Учень (учениця) відтворює художні образи на репродуктивному рівні, виявляє обмежене знання спеціальної художньої термінології; словниковий запас небагатий, здатний сприймати красу природних форм та творів мистецтва. Здійснює художню діяльність під керівництвом вчителя.
Середній	6	Учень (учениця) володіє навичками й уміннями, які дають змогу сприймати та відтворювати окремі художні образи, не завжди послідовно та логічно характеризує окремі художні явища, розповідь потребує уточнень; виявляє поверхневі знання і розуміння програмового матеріалу; здатний сприймати та висловлювати емоційне ставлення до природних форм, але демонструє стандартне мислення. Здійснює художню діяльність самостійно.
Достатній	7	Учень (учениця) вміє сприймати і репродукувати візуальні образи, проте робить непереконливі висновки, неповною мірою аналізує художньообразний зміст твору, послідовно викладає свої думки, допускає мовленнєві та термінологічні помилки; знає найважливіший теоретичний матеріал; не завжди вміє поєднувати художні образи та явища навколишнього світу; здатний сприймати та висловлювати емоційне ставлення до природних форм, творів мистецтва, але демонструє стандартне мислення. Частково застосовує в художній діяльності набуті знання та вміння.
	8	Учень (учениця) може сприймати та відтворювати різні візуальні образи, проте не досить повно аналізує художньообразний зміст твору, має стандартне мислення, йому бракує власних висновків, асоціацій, узагальнень; на достатньому рівні володіє спеціальною художньою термінологією при аналізі художніх творів у процесі їх сприймання та інтерпретації. Застосовує в художній діяльності власний досвід, набуті знання та вміння, але потребує консультації у вчителя.
	9	Учень (учениця) володіє теоретичним художнім матеріалом у межах програми, але допускає неточності у використанні спеціальної художньої термінології та у відтворенні художнього образу, здатний сприймати та висловлювати власне ставлення до природних форм, творів мистецтва та оцінювати їх. Застосовує в художній діяльності власний досвід, набуті знання та вміння.
Високий	10	Учень (учениця) виявляє достатній рівень засвоєння навчального матеріалу, але, аналізуючи художні твори, допускає несуттєві неточності у формулюваннях та використанні спеціальної художньої термінології, не завжди може довести свою точку зору стосовно художніх явищ. Вказані неточності може виправляти самостійно. Здатний сприймати та висловлювати власне естетичне ставлення до природних форм, творів мистецтва, оцінювати та інтерпретувати їх. Самостійно використовує власний досвід, набуті знання та вміння у художній діяльності.
	11	Учень (учениця) має міцні знання програмового матеріалу, вміє використовувати набуті знання, уміння і здібності у художньо-творчих завданнях, виявляє знання спеціальної художньої термінології, уміє систематизувати, узагальнювати, аналізувати твори образотворчого мистецтва порівнювати їх з творами інших видів мистецтв та життєвими явищами, застосовувати набуті знання в образотворчій діяльності. Самостійно використовує власний досвід, набуті знання та вміння у художній діяльності, робить спроби пошуку нестандартних, оригінальних підходів у художньо – творчій діяльності.
	12	Учень (учениця) має міцні, ґрунтовні знання з програмового навчального матеріалу, здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, широко застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та явищами навколишнього світу. Учень (учениця) має високий рівень художньомистецького мислення; самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності в образотворчій діяльності. Виявляє ініціативу, використовує нетипові, оригінальні підходи у здійсненні власної художньо-творчої діяльності.

Мистецтво

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учень (учениця) виявляє низьку емоційність та фрагментарність сприймання творів мистецтва, відсутність мотивації щодо художнього пізнання та практично-творчої діяльності; частково усвідомлює незначну частину тематичного матеріалу, який відтворює на репродуктивному рівні; застосовує дуже обмежений понятійно-термінологічний тезаурус; потребує постійної теоретичної та практичної допомоги вчителя.
	2	Учень (учениця) виявляє недостатню емоційність та вибірковість сприймання творів, низький інтерес до мистецтва; розуміє незначну частину тематичного матеріалу; користується обмеженим понятійно-термінологічним запасом у розповіді про мистецтво; частково відтворює тематичний матеріал у практичній діяльності, потребує постійної теоретичної та практичної допомоги вчителя;
	3	Учень (учениця) виявляє недостатню емоційність сприймання, позитивну, але вибіркиму мотивацію до художнього пізнання; користується обмеженим понятійно-термінологічним запасом у розповіді про мистецтво; частково відтворює тематичний матеріал у практично-творчій діяльності на репродуктивному рівні; демонструє елементарний рівень розвиненості художньо-образного мислення.
Середній	4	Учень (учениця) виявляє вибіркиму емоційність сприймання мистецьких творів, але має позитивну мотивацію щодо власної практично-творчої діяльності, яка здійснюється на репродуктивному рівні; розуміє та усвідомлює частину тематичного матеріалу; але в інтерпретації творів мистецтва застосовує незначний термінологічний запас; потребує значної теоретичної та практичної допомоги вчителя; художньо-образне мислення розвинуто слабо.
	5	Учень (учениця) виявляє інтерес та емоційність сприймання творів, розуміє та усвідомлює значну частину тематичного матеріалу; але демонструє небагатий словниково-термінологічний запас для характеристики творів мистецтва; тематичний матеріал у практичній діяльності відтворює під керівництвом учителя; художньо-образне мислення розвинуто недостатньо. Потребує періодичної практичної та теоретичної допомоги вчителя.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Достатній	6	Учень (учениця) виявляє здатність емоційного сприймання творів, має позитивну мотивацію щодо пізнання мистецьких явищ та власної практичної діяльності, усвідомлює більшу частину тематичного матеріалу; хоча демонструє небагатий термінологічний запас в інтерпретації творів мистецтва; у практичній діяльності потребує періодичної практичної допомоги вчителя; художньо-образне мислення розвинуте недостатньо.
	7	Учень (учениця) виявляє здатність емоційно сприймати твори, позитивну мотивацію щодо пізнання мистецьких явищ та власної діяльності; володіє достатнім термінологічним запасом, хоча у викладенні думок може припускатись термінологічних помилок; усвідомлює більшу частину тематичного матеріалу, який застосовує у практичній діяльності за допомогою вчителя, виявляє прагнення самостійності; у судженнях з'являються окремі аналогії, асоціації.
Достатній	8	Учень (учениця) виявляє здатність емоційно сприймати твори, позитивну мотивацію щодо пізнання мистецьких явищ та власної творчості, усвідомлює основний тематичний матеріал, здатний систематизувати його за допомогою вчителя; свідомо користується ключовими поняттями; прагне застосовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; художньообразне мислення достатньо розвинуте (у поясненнях застосовуються аналогії, асоціації).
	9	Учень (учениця) виявляє емоційність сприймання творів, позитивну мотивацію щодо пізнання мистецьких явищ та їх зв'язку з життям, розуміє та усвідомлює тематичний матеріал, здатний його узагальнювати та систематизувати, наводити приклади на підтвердження думок; демонструє достатній понятійнотермінологічний запас, хоча може допускати неточності у використанні спеціальної термінології; самостійно застосовує матеріал у практичній діяльності; художньообразне мислення достатньо розвинуте (формулюються окремі висновки, узагальнення).
Високий	10	Учень (учениця) виявляє емоційність сприймання творів, стійку позитивну мотивацію щодо пізнання життєвих та мистецьких явищ, повністю розуміє та усвідомлює тематичний матеріал у межах програми; виявляє здатність оцінювання творів, користується адекватною термінологією, хоча може допускати несуттєві неточності у її застосуванні; самостійно використовує тематичний матеріал у практичній діяльності; художньообразне мислення достатньо розвинуте, що дозволяє учневі застосовувати асоціативні зв'язки, образні аналогії та порівняння щодо різних видів мистецтв та життєвих явищ
	11	Учень (учениця) виявляє емоційність сприймання творів та їх зв'язок з життєвими явищами, позитивну мотивацію щодо художнього пізнання; повністю усвідомлює тематичний матеріал у межах програми; оцінюючи мистецькі явища, прагне аргументувати висновки; вільно користується спеціальною термінологією відповідно до програмних вимог; художньообразне мислення характеризується використанням нестандартних асоціативних зв'язків, порівнянь творів різних видів мистецтв та життєвих явищ; самостійно використовує тематичний матеріал у практичній діяльності на уроках та у позаурочний час.
	12	Учень (учениця) володіє стійкою позитивною мотивацією щодо пізнання мистецьких творів, встановлення їх зв'язку з життєвими явищами та творами інших мистецтв; має міцні знання тематичного матеріалу в межах програми; під час інтерпретації художніх творів аргументує власні оцінки, вільно оперує спеціальною термінологією відповідно до програмних вимог; самостійно застосовує тематичний матеріал у практичній діяльності на уроках та у позаурочний час; художньообразне мислення високо розвинуте, характеризується оригінальністю.

Фізична культура

Об'єктами оцінювання навчальних досягнень учнів на уроках фізичної культури можуть бути:

1. Виконання навчального нормативу (з урахуванням динаміки особистого результату).
2. Техніка виконання учнями фізичних вправ.
3. Засвоєння теоретикометодичних знань.
4. Виконання навчальних завдань під час проведення уроку.

Для оцінювання розвитку фізичних якостей використовуються орієнтовні навчальні нормативи передбачені навчальною програмою та нормативи запропоновані програмами кожного варіативного модуля по роках вивчення. Порядок складання нормативів визначає вчитель відповідно до календарнотематичного планування.

При складанні навчального нормативу за його показником визначають рівень досягнень (низький, середній, достатній, високий), а потім з урахуванням динаміки особистого результату виставляють оцінку в балах.

Оцінюючи навчальні досягнення учнів з фізичної підготовленості, потрібно дотримуватися таких вимог:

1. Навчальні нормативи складають учні основної медичної групи, які на момент прийняття нормативу не скаржаться на погане самопочуття та стан здоров'я.
2. Кожній заліковій вправі передуює спеціальна фізична підготовка (не менше як на двох заняттях).
3. Перед складанням нормативу вчитель проводить розминку, а після — відновлювальні вправи.
4. Учні мають можливість перескласти норматив на визначеному вчителем занятті.
5. Учитель зобов'язаний забезпечити безумовне дотримання правил і виконання вимог щодо безпеки під час здачі нормативів.

У період з 01.09 до 01.10 кожного навчального року з метою адаптації учнів до навантажень на уроках фізичної культури прийом навчальних нормативів не здійснюють.

Невиконання нормативів з причин, незалежних від учня: непропорційний фізичний розвиток, пропуски занять з поважних причин, тимчасове перебування в підготовчій групі не є підставою для зниження підсумкової оцінки успішності.

Оцінювання техніки виконання фізичних вправ, рівня засвоєння теоретикометодичних знань, виконання навчальних завдань під час уроку може здійснюватися як комплексно так і роздільно.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учні можуть розпізнавати деякі об'єкти вивчення та називають їх (на побутовому рівні)
	2	Учні описують незначну частину навчального матеріалу; частково розпізнають інвентар та обладнання для проведення занять
	3	Учні мають фрагментарні уявлення з предмета вивчення; з допомогою вчителя виконують елементарні фізичні вправи; використовують за призначенням навчальний інвентар та обладнання
Середній	4	Учні знають окремі відомості, що стосуються фізичних вправ; виконують елементарні технічні елементи вправ за зразком
	5	Учні відтворюють навчальний матеріал, необхідний для виконання фізичних вправ, з допомогою вчителя; виконують більшість технічних елементів вправ з недовідками
	6	Учні самостійно відтворюють значну частину навчального матеріалу, необхідного для виконання фізичних вправ; виконують більшість запропонованих вправ
Достатній	7	Учні самостійно і логічно відтворюють фактичний і теоретичний матеріал, необхідний для виконання практичних завдань; частково контролюють власні навчальні дії; вправи виконують з окремими незначними відхиленнями в техніці за показниками кінематичних, динамічних або ритмічних характеристик (недосконала міжчленова координація, недостатня злитність виконання, незначна скрутність рухів тощо); в основному виконують навчальні завдання під час уроку
	8	Учні виявляють розуміння навчального матеріалу, наводять приклади, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між фізичними вправами та їх впливом на організм; використовують набуті знання і уміння в стандартних ситуаціях; вправи виконують відповідно до вимог кінематичних, динамічних та ритмічних характеристик техніки (вільно, легко, невимушено) у стандартних сприятливих умовах їх виконання; виконує більшість навчальних завдань під час уроку
	9	Учні володіють навчальним матеріалом і реалізують свої знання та вміння в практичній діяльності; можуть аналізувати і систематизувати інформацію щодо впливу фізичних вправ на організм; вправи виконують відповідно до вимог кінематичних, динамічних та ритмічних характеристик техніки (вільно, легко, невимушено) у прогнозовано варіативних умовах; виконують всі навчальні завдання під час уроку
Високий	10	Учні володіють глибокими знаннями та уміннями і застосовують їх у нестандартних ситуаціях; беруть активну участь в розробленні та застосуванні комплексів вправ, спрямованих на розвиток фізичних якостей; вправи виконують відповідно до вимог кінематичних, динамічних та ритмічних характеристик техніки (вільно, легко, невимушено) у непрогнозовано варіативних умовах; старанно виконують всі навчальні завдання під час уроку
Високий	11	Учні володіють гнучкими знаннями і навичками в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовують їх у нестандартних ситуаціях; самостійно розробляють комплекси вправ, спрямованих на розвиток фізичних якостей; вправи виконують ефективно на фоні втоми; при виконанні навчальних завдань проявляють позитивні лідерські якості
	12	Учні мають системні знання та навички з предмета, свідомо використовують їх, у тому числі, у проблемних ситуаціях; самостійно розробляють комплекси вправ, спрямованих на розвиток фізичних якостей та забезпечують їх якісне виконання; вправи виконують ефективно у змагальних умовах; можуть регулювати процес виконання навчальних завдань відповідно до індивідуальних потреб організму

Оцінювання навчальних досягнень учнів, віднесених до підготовчої групи здійснюється на загальних підставах без складання навчальних нормативів.

При оцінюванні навчальних досягнень з фізичної культури також враховуються: особисті досягнення школярів протягом навчального року; активне ставлення до занять фізичними вправами; активна участь в організації і проведенні фізкультурно-художніх і спортивних заходів. На основі зазначених показників учителі можуть застосовувати різноманітні системи нарахування заохочувальних балів.

Трудове навчання

Об'єктами оцінювання навчальних досягнень учнів з трудового навчання можуть бути:

- рівень застосування знань та умінь в практичній роботі;
- проектнотехнологічна діяльність учнів;
- уміння користуватися різними видами конструкторськотехнологічної документації та іншими джерелами інформації;
- якість виконання практичних робіт;
- рівень сформованості трудових прийомів і умінь виконувати технологічні операції;
- рівень самостійності у процесі організації і виконання роботи (планування трудових процесів, самоконтроль і т.п.), виявлення елементів творчості.

На результат оцінювання навчальних досягнень учнів впливають дотримання правил безпечної праці і санітарногігієнічних вимог та уміння організувати робоче місце і підтримувати порядок на ньому в процесі роботи.

Вимоги оцінювання навчальних досягнень застосовуються відповідно до Державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, передбачених навчальною програмою та з урахуванням вікових особливостей учнів.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учні можуть розпізнавати деякі об'єкти вивчення (матеріали, інструменти, моделі тощо) та називають їх (на побутовому рівні)
	2	Учні описують незначну частину технологічних об'єктів; частково розпізнають інструменти та обладнання для виконання практичних робіт
	3	Учні мають фрагментарні уявлення з предмета вивчення (обізнані з деякими технологічними поняттями); з допомогою вчителя виконують елементарні практичні завдання; використовують за призначенням робочі інструменти та обладнання
	4	Учні знають окремі відомості, що стосуються технологічних об'єктів; застосовують елементарні прийоми роботи інструментом
Середній	5	Учні відтворюють навчальний матеріал, необхідний для виконання практичних робіт, з допомогою вчителя; виконують окремі технологічні операції з недоліками; частково володіють прийомами роботи інструментом
	6	Учні самостійно відтворюють значну частину навчального матеріалу, необхідного для виконання практичних робіт; виконують окремі частини технологічних операцій
Достатній	7	Учні самостійно і логічно відтворюють фактичний і теоретичний матеріал, необхідний для виконання практичних робіт; виконують практичну роботу відповідно до інструкцій вчителя; частково контролюють власні навчальні дії; з допомогою учасників проекту і учителя виконують завдання, що стосуються окремих етапів проектної діяльності
	8	Учні виявляють розуміння навчального матеріалу, наводять приклади, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між технологічними операціями; використовують набуті знання і уміння в стандартних ситуаціях
	9	Учні володіють навчальним матеріалом і реалізують свої знання та вміння в практичній діяльності; можуть аналізувати і систематизувати інформацію в процесі проектної діяльності
Високий	10	Учні володіють глибокими знаннями та уміннями і застосовують їх у нестандартних ситуаціях; беруть активну участь в розробленні та реалізації технологічного процесу; з допомогою учасників проекту і учителя проектують та виконують всі види запланованих робіт
	11	Учні володіють гнучкими знаннями і навичками в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовують їх у нестандартних ситуаціях, знаходять і аналізують додаткову інформацію; самостійно розробляють технологічний процес виготовлення виробу та забезпечують його виконання; самостійно проектують та виконують всі види запланованих робіт
Високий	12	Учні мають системні знання та навички з предмета, свідомо використовують їх, у тому числі, у проблемних ситуаціях; самостійно розробляють технологічний процес виготовлення виробу та забезпечують його якісне виконання; самостійно проектують та виконують, використовуючи відповідні технології, всі види запланованих робіт

Директор департаменту

О. В. Єресько